

GRONINGEN
ECONOMISCH BEKEKEN
2008

stad.

GRONINGEN ECONOMISCH BEKEKEN 2008

Economische ontwikkelingen in woord en getal

Groningen economisch bekeken 2008

INHOUD

1 BEVOLKING

- 1.1 Bevolkingsontwikkeling 7
- 1.2 Bevolkingsopbouw 7
- 1.3 Migratie 11

2 WERKGELEGENHEID

- 2.1 Nationale economische groei 15
- 2.2 Werkloosheid 15
- 2.3 Werkgelegenheid 21
- 2.4 Vacatures 37
- 2.5 Verwachtingen 37

3 VESTIGINGSKLIMAAT

- 3.1 Aantal vestigingen 41
- 3.2 Woon-werkrelaties 41
- 3.3 Omzet en investeringen 44
- 3.4 Starters 45
- 3.5 Bedrijfsruimte 47
- 3.6 Woningbouw 49
- 3.7 Marktpositie binnenstad 51

4 PARTICIPATIE

- 4.1 Arbeidsmarkt en beroepsonderwijs 53
- 4.2 Studentenstad 53
- 4.3 Leerplicht en voortijdig schoolverlaten 60

VOORWOORD

Elk jaar brengt de gemeente Groningen een overzicht uit van de belangrijkste trends en ontwikkelingen op het economische vlak, samengevat onder de titel 'Economisch Bekeken'. Deze editie, de rapportage over 2008, zal ondanks de positieve cijfers met gemengde gevoelens worden ontvangen. Want 2008 was het jaar waarin de kredietcrisis mondiaal is uitgebroken. Deze crisis mondt uit in een economische recessie, waarvan de gevolgen en de uiteindelijke duur zich moeilijk laten voorspellen.

Het jaar 2008 was voor de stad Groningen economisch gezien een goed jaar. Het aantal arbeidsplaatsen groeide, het aantal werkzoekenden daalde en er waren meer startende ondernemers. Bovendien presteerde de binnenstad het om – ondanks een daling van bezoekers – een hoger omzetvolume te bereiken. We kunnen concluderen dat Groningen de afgelopen jaren het hardnekkige faseverschil met de rest van Nederland heeft ingelopen.

Dat is goed nieuws en biedt de regio Groningen een fraaie uitgangspositie voor de komende jaren. De vooruitzichten laten echter een wisselend, maar zorgelijk beeld zien. Het grote aandeel van de publieke sector, het onderwijs en de zorgsector heeft een dempend effect op de gevolgen van de recessie voor de stad. Aan de andere kant zullen de toeleveranciers van de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening de gevolgen duidelijk voelen.

Als gemeente kunnen we de mondiale recessie niet beïnvloeden, maar wij zullen met de overheden, de werkgevers- en brancheorganisaties en het onderwijs ons lokaal en regionaal in moeten zetten om de economie draaiende te houden. Door sneller de geplande investeringen te

realiseren, door het bedrijfsleven beter te faciliteren en door in te zetten op scholing van personeel en een betere aansluiting van het onderwijs op het bedrijfsleven. Ook blijven wij ons hard maken voor innovatie. Deze tijden onderstrepen het belang van duurzaamheid. Duurzaamheid leidt op termijn tot lagere kosten, vergroot onze onafhankelijkheid en levert een bijdrage aan het concurrerende vermogen van de regio.

In het laatste kwartaal van 2008 en de eerste maanden van 2009 hebben we gezien dat de economische tegenwind flink zijn kop opsteekt. Jaar- en kwartaalcijfers worden ingeruild voor dagstanden. Dat is niet verwonderlijk; in tijden van economische tegenwind kunnen rapportages en prognoses op meer belangstelling rekenen. Onderzoek en monitoring geven ons inzicht in de actuele prestaties van het bedrijfsleven. Maar juist in hectische tijden is een langetermijnperspectief onontbeerlijk. Het huidige Economisch Business Plan 2005-2009 eindigt in december. Daarom werken we nu, in het voorjaar van 2009, aan een nieuw economisch programma voor de komende vijf jaar. De uitgangspunten voor nieuw beleid vinden wij in de analyse van de economische indicatoren, de inhoud van deze uitgave.

'Groningen economisch bekeken' helpt u op basis van het verleden een vooruitblik op de toekomst te werpen. Een toekomst waarin de stad Groningen zijn sterke economische positie behoudt. Daar ben ik van overtuigd!

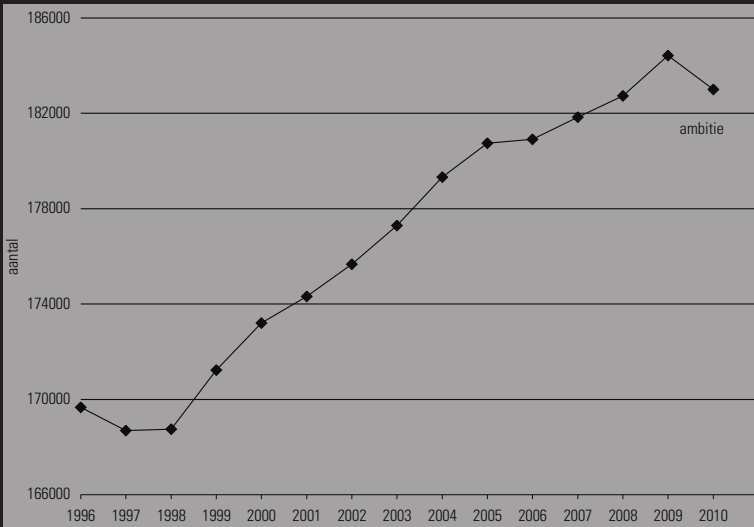
Jaap J. Dijkstra
Wethouder Economische Zaken

Tabel 1.1 Bevolkingsontwikkeling, 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Inwoners op 1 januari	179.329	180.747	180.908	181.845	182.739
Natuurlijke aanwas	+546	+659	+499	+662	+572
Gevestigd	+14.123	+14.574	+15.291	+16.094	+16.650
Vertrokken	-13.271	-15.039	-14.853	-15.829	-15.479
Migratiesaldo	+852	-465	+438	+265	+1.171
Vershil totaal	+1.398	+161	+937	+927	+1.743
Inwoners op 31 december	180.747	180.908	181.845	182.739	184.431
Percentage groei	0,8%	0,1%	0,5%	0,5%	1,0%

Bron: Dia

Figuur 1.1 Ontwikkeling van de bevolking met de ambitie voor 2010

1.1 BEVOLKINGSONTWIKKELING

Op 1 januari 2009 telde de gemeente Groningen 184.431 inwoners (zie tabel 1.1). Dit zijn er bijna 1.750 meer dan op 1 januari 2008. Hiermee is de bevolking van de gemeente het afgelopen jaar bijna een procent gegroeid. Dit is een grotere groei dan in 2006 en 2007. Ook is de groei groter dan in Nederland als geheel (0,5 procent).

De grootste bijdrage aan de groei in 2008 leverde het vestigingsoverschot van 1.171 personen. Het afgelopen jaar hebben zich 16.650 personen in Groningen gevestigd, terwijl 15.479 personen de gemeente verlieten. Het aantal vestigers neemt al jaren toe, vooral door de groeiende instroom van studenten. Het aantal vertrekkers vertoonde ook jarenlang een stijgende trend, maar is het laatste jaar afgenomen. Dit heeft in ieder geval voor een deel te maken met het grote aantal woonruimten dat in 2008 is opgeleverd. In 2008 zijn 2.011 inwoners geboren en 1.439 overleden. Beide cijfers zijn vergelijkbaar met die van de voorgaande jaren.

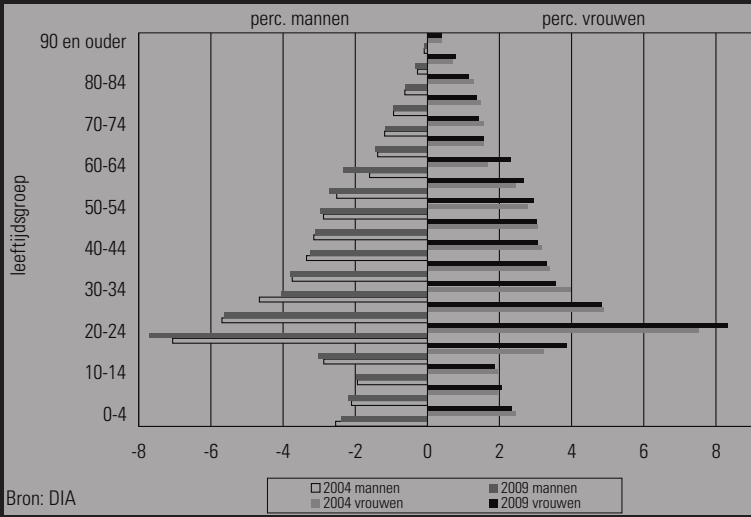
Doelstelling van de Stadsvisie is om door te groeien tot 183.000 inwoners in 2010 (zie figuur 1.1). Met 184.431 inwoners op 1 januari 2009 is deze doelstelling al ruimschoots gehaald. De laatste tien jaar, van 1999 tot 2009, is de bevolking van de gemeente gegroeid met 13.200 inwoners. Gemiddeld is dit een groei van 1.300 inwoners per jaar.

Ook met de doelstelling van de gemeente om meer inwoners aan het centrum te binden, gaat het goed. Naast een inwonergroei in de nieuwbouwingebieden is er voor het derde achtereenvolgende jaar een groei in het centrum van meer dan 300 personen (360 in 2008).

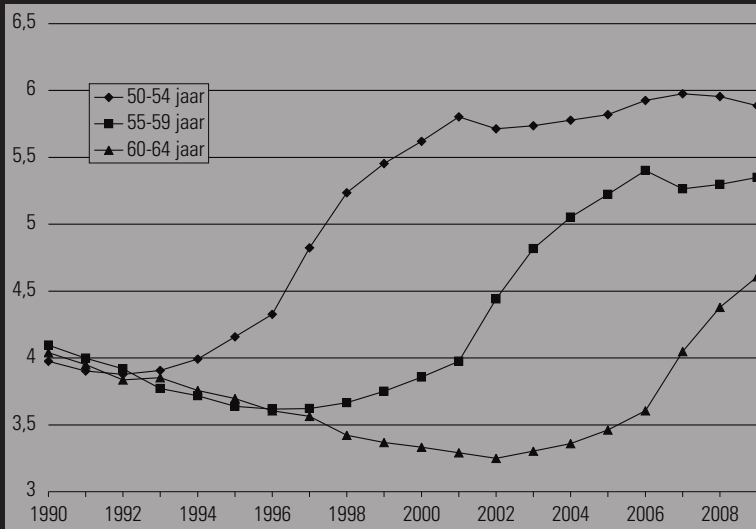
1.2 BEVOLKINGSOPBOUW

Groningen is een typische studentenstad. Veel inwoners behoren tot de leeftijdsgroepen 20-24 jaar en 25-29 jaar. Ook de leeftijdsgroep 15-19 jaar is ten opzichte van de jongere groepen goed vertegenwoordigd. Het laatste jaar is het aantal inwoners in deze groep sterk toegenomen, vooral door een groot aantal vestigers.

Figuur 1.2 Opbouw van de bevolking naar leeftijd en geslacht

Figuur 1.3 Het aantal 50-64 jarigen in de gemeente Groningen, 1990-2009

Tellen we alle leeftijdsgroepen samen, dan blijkt dat er in Groningen meer vrouwen dan mannen wonen. Dit verschil nam tot 2008 af, maar is het laatste jaar weer toegenomen. Het verschil is in 2009 1,2 procentpunten. Dit komt neer op bijna 2.200 minder mannen dan vrouwen. Naast meer vrouwen in de hogere leeftijdsgroepen zijn er hier vooral in de leeftijdsgroepen 15-19 jaar en 20-24 jaar meer vrouwen. Dit verschil wordt groter, want er komen hier meer vrouwen dan mannen studeren. Groningen biedt veel studies waar relatief veel vrouwen voor kiezen. Bovendien blijft het aantal studenten fors groeien (zie hoofdstuk 4). In de leeftijdsgroep 25-29 jaar zijn er juist aanmerkelijk meer mannen dan vrouwen. Mannen blijven na hun studie langer in de stad wonen dan vrouwen. Voormalige studenten verlaten de stad wanneer ze elders een baan vinden of wanneer ze buiten de stad gaan samenwonen.

Er zijn twee opvallende verschillen tussen de bevolking van 1 januari 2004 en 1 januari 2009. Ten eerste is de groep 30-34 jaar afgenomen. Dit heeft een demografische oorzaak: de inwoners die in 2009 behoren tot de leeftijdsgroep 30-34 jaar, zijn geboren tussen 1973 en 1978. Dit was een periode van afnemende vruchtbaarheid, wat resulteerde in kleinere geboortegeneraties. Het tweede verschil is dat de groepen 55-59 en 60-64 jaar groter zijn geworden. Dit is de babyboomgeneratie van vlak na de Tweede Wereldoorlog.

Vergrijzing

Binnen Nederland als geheel neemt in de komende jaren de gemiddelde leeftijd van de bevolking toe. Dit is het gevolg van de vergrijzing en ontgroening. De grijze druk neemt de laatste jaren toe. Dat is de verhouding van het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de werkzame bevolking (leeftijdsgroep 20-64 jaar). Bovendien is er sprake van ontgroening: sinds de jaren '70 worden er minder kinderen geboren dan vroeger. Als gevolg hiervan zal de groei van het arbeidsaanbod stagneren.

In figuur 1.3 staat sinds 1990 het aandeel van de groepen 50-54 jaar, 55-59 jaar en 60-64 jaar in de bevolking van Groningen weergegeven. Het totaal van deze groepen neemt sinds 1996 fors toe, als gevolg van de al genoemde babyboom (inwoners geboren vanaf 1946). De

Tabel 1.2 Migratie naar leeftijd, 2006-2008

	vestiging			vertrek			saldo		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
0-14	750	797	819	1.447	1.479	1.321	-697	-682	-502
15-19	4.096	5.285	5.331	754	1.046	1.101	+3.342	+4.239	+4.230
20-24	5.243	4.803	5.156	3.780	4.428	4.840	+1.463	+375	+316
25-29	1.883	1.889	1.958	3.782	3.685	3.475	-1.899	-1.796	-1.517
30-39	1.653	1.633	1.663	2.989	2.999	2.742	-1.336	-1.366	-1.079
40-59	1.289	1.284	1.246	1.667	1.666	1.521	-378	-382	-275
60-74	238	243	282	289	329	314	-51	-86	-32
75 e.o.	139	160	195	154	197	165	-15	-37	30
Totaal	15.291	16.094	16.650	14.862	15.829	15.479	+429	+265	+1.171

leeftijdsgroepen volgen elkaar in de grafiek op: de groep die in 1996 50 jaar werd, werd in 2001 55 jaar en in 2006 60 jaar. Omdat we binnen de gemeente Groningen een relatief grote en nog groeiende groep 15-24 jaar kennen (vanwege de aanwezige universiteit en hogescholen), neemt de grijze druk nu nog licht af. Vanaf 2011 wordt de babyboomgroep 65 jaar en zal de grijze druk ook in Groningen toenemen.

1.3 MIGRATIE

MIGRATIE NAAR LEEFTIJD

In tabel 1.2 staat de migratie van de gemeente Groningen naar leeftijd weergegeven. Het totale aantal vestigers neemt al jaren toe, ook in 2008 weer. Het aantal vertrekkers nam ook al jaren toe, maar daar is in 2008 een eind aan gekomen. In 2008 verlieten minder inwoners de stad dan in 2007. Deze twee ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat het migratiesaldo in 2008 veel hoger is dan de jaren ervoor.

Het positieve migratiesaldo komt vrijwel volledig op het conto van jongeren die in de stad gaan wonen om te studeren aan de Rijksuniversiteit of de Hanzehogeschool. In de groepen 15-19 jaar en 20-24 jaar komen jaarlijks duizenden studenten naar de stad. Dit waren in 2009 de enige groepen met een positief migratiesaldo, samen met de groep 75 jaar en ouder. In alle andere leeftijdsgroepen is sprake van een vertrekoverschot.

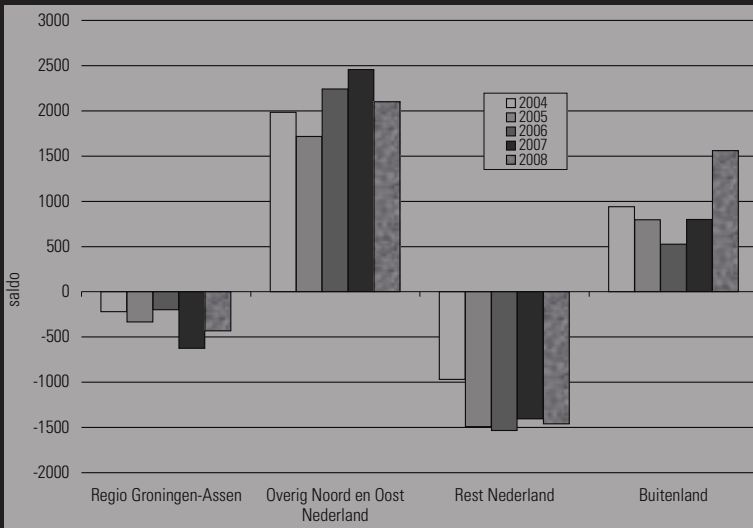
In de groepen 20-24 jaar zijn zowel veel nieuwe inwoners (beginnende studenten) als vertrekkende inwoners (afgestudeerden en voortijdige afhakers). In vergelijking met 2007 is zowel het aantal vestigers als vertrekkers in deze groep toegenomen.

Ook de groep 25-29 jaar kent traditiegetrouw veel vertrekkers. Dit zijn grotendeels ex-studenten die elders een baan vinden. Het aantal vertrekkers neemt wel af.

De groep 30-39 jaar heeft ook al lange tijd een vertrekoverschot. Dit zijn deels jonge gezinnen die verhuizen naar een woning buiten de stad. Dit leidt ook tot een vertrek van kinderen tot 14 jaar. Ook in deze twee groe-

Figuur 1.4 Migratiesaldo met verschillende gebieden, 2003-2008

pen is het aantal vertrekkers afgenomen. Dit zal voor een deel te maken hebben met de grote hoeveelheid woningen die in 2008 in de stad zijn opgeleverd. Deze verklaring wordt ondersteund door het feit dat er in 2008 minder inwoners vanuit Groningen zijn vertrokken naar gemeenten in de regio Groningen-Assen (zie hieronder).

MIGRATIE NAAR REGIO

In figuur 1.4 staat het migratiesaldo per gebied aangegeven over de afgelopen vijf jaar. Mensen die in Groningen komen wonen, zijn merendeels afkomstig uit Noord- en Oost-Nederland (het gaat hier vooral om studenten) en uit het buitenland. Mensen die Groningen verlaten, vertrekken vaak naar de rest van Nederland (vooral afgestudeerden die elders werk vinden) en de regio Groningen-Assen (vooral gezinnen die buiten de stad gaan wonen).

Het saldo met de regio Groningen-Assen is met -432 minder negatief dan in voorgaande jaren. Oftewel: de inwoners van Groningen vertrekken minder vaak om woonredenen uit de stad. De inwoners die wel vertrokken, gingen vooral naar de gemeenten Tynaarlo (683), Haren (481) en Assen (440). Het hoge vertrek naar Tynaarlo komt door de nieuwe wijk Ter Borch, waar in 2008 circa 300 mensen zijn komen wonen, voornamelijk afkomstig uit de stad. Het aantal verhuizingen naar Ter Borch is wel veel lager dan in 2007.

Met de rest van het Noorden en het Oosten is het saldo minder positief dan in voorgaande jaren. Het aantal vertrekkers is licht toegenomen, terwijl het aantal vestigers licht is gedaald. Uit deze gebieden kwamen in 2008 7.075 personen naar Groningen, waarvan veel om te studeren. De bevolkingsgroepen die vertrekken naar deze gebieden (4.975), zijn vooral gezinnen.

Met de rest van Nederland is het migratiesaldo negatief. Daar vandaan komen minder mensen in Groningen studeren, terwijl er wel veel mensen naar elders vertrekken, bijvoorbeeld om te werken. Het migratiesaldo met het buitenland is positief, en in 2008 veel positiever dan in voorgaande jaren. Voor een belangrijk deel zullen dit studenten zijn.

Tabel 2.1 Bruto- en netto-arbeidsparticipatie, Groningen en Nederland, 2004 tot en met 2008

Jaar	Bruto-arbeidsparticipatie		Netto-arbeidsparticipatie	
	Groningen	Nederland	Groningen	Nederland
2004	65,0%	67,7%	58,1%	63,3%
2005	62,5%	67,7%	55,7%	63,2%
2006	62,3%	68,4%	56,7%	64,6%
2007	68,3%	69,4%	62,4%	66,2%
2008	65,2%	70,3%	60,2%	67,5%

2.1 NATIONALE ECONOMISCHE GROEI

De economische groei in Nederland is in 2008 teruggelopen van 3,5 procent naar 2,3 procent. De oorzaak ligt in de internationale economische vertraging. Op de arbeidsmarkt was in 2008 nog steeds sprake van krapte. Meer werkzoekenden vonden een baan en de werkloosheid daalde voor het derde jaar op rij. In 2008 was 3,9 procent van de beroepsbevolking werkloos. Dit is het laagste niveau sinds 2002.

Voor de komende jaren zijn de economische vooruitzichten onzeker. De Nederlandse economie heeft een open karakter, wat haar gevoelig maakt voor invloeden van buitenaf. Het is moeilijk te voorspellen hoe de internationale kredietcrisis gaat verlopen en hoe diverse internationale markten, zoals voor olie en overige grondstoffen, zich zullen ontwikkelen. Dat geldt ook voor de wisselkoersen.

2.2 WERKLOOSHEID

Beroepsbevolking en arbeidsparticipatie

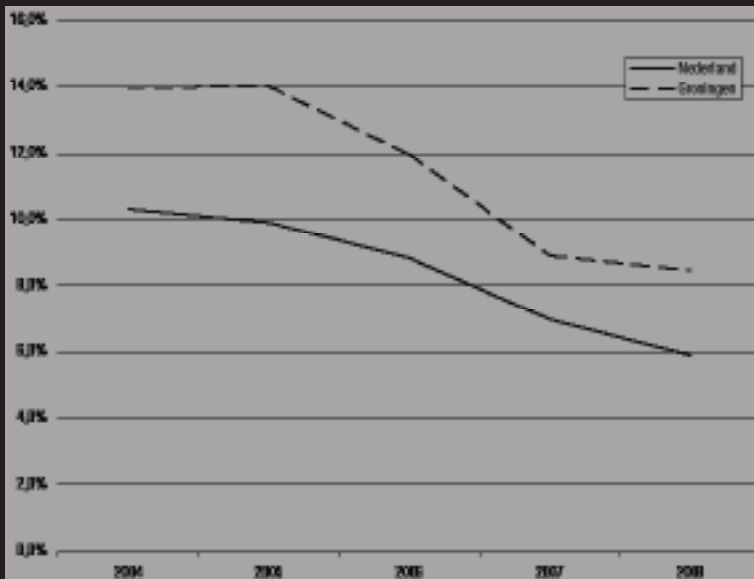
Tabel 2.1 geeft een overzicht van de bruto- en netto-arbeidsparticipatie in Groningen en heel Nederland. De netto-arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de potentiële beroepsbevolking een betaalde baan heeft van meer dan 12 uur per week. In de bruto-arbeidsparticipatie worden ook de werkzoekenden meegeteld. De beroepsbevolking beweegt voor een deel mee met de conjunctuur. Bij een dalende vraag naar arbeid betreden er minder mensen de arbeidsmarkt. Dit betekent een afname van de bruto-arbeidsparticipatiegraad.

De arbeidsparticipatie in Groningen is in 2008 gedaald, na een flinke stijging in 2007. De bruto-arbeidsparticipatie in Groningen ligt in 2008 weer op het niveau van 2004. Deze ligt bovendien dicht bij het landelijke niveau aan dan de netto-arbeidsparticipatie.

Verdere bestudering van deze gegevens leert dat er een groot verschil is tussen mannen en vrouwen (niet in de tabel opgenomen). Bij mannen fluctueert de netto-arbeidsparticipatiegraad tussen de 63 en 68 procent. Voor vrouwen schommelt deze tussen de 48 en 57 procent. Opvallend is

Figuur 2.1 Ontwikkeling werkloosheid gemeente Groningen en Nederland, 2004-2008

dat bij vrouwen de netto-arbeidsparticipatiegraad in het laatste jaar met 3 procentpunten is gedaald. Vooral vrouwen in de leeftijdscategorieën 15-25 jaar en 35-45 jaar hebben nu minder vaker een betaalde baan.

Ontwikkeling van de werkloosheid

Figuur 2.1 geeft een overzicht van de werkloosheid over de afgelopen vijf jaar in Nederland en in de gemeente Groningen. Daarbij wordt werkloosheid gedefinieerd als het aantal niet-werkende werkzoekenden (nww'ers) ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf, afgezet tegen de totale beroepsbevolking (bron: CBS).

De werkloosheid in Groningen is de afgelopen vijf jaar aanhoudend gedaald, van 14 naar 8 procent. Ook de werkloosheid in geheel Nederland is gedaald. Met uitzondering van het laatste jaar was de daling in Groningen groter dan in geheel Nederland.

Opgemerkt moet worden dat een deel van het werkloosheidspercentage wordt bepaald door werkzoekenden die niet bij het UWV WERKbedrijf staan ingeschreven. Over deze groep zijn nog geen cijfers bekend. Over het totale werkloosheidspercentage in Groningen kan daarom voorlopig nog geen uitspraak worden gedaan.

Werkloosheid naar geslacht, leeftijd en etniciteit

Nadere bestudering van de werkloosheidscijfers in Groningen levert enkele interessante gegevens op.

De afgelopen vijf jaar is de werkloosheid bij vrouwen minder hard gedaald dan bij mannen. Bij de vrouwen nam de werkloosheid met 37 procent af, bij mannen was dat 42 procent.

In vrijwel alle leeftijdscategorieën is de werkloosheid met minstens 30 procent gedaald. Uitzondering hierop is de leeftijdsgroep 45-55 jaar, waar de daling nog geen 20 procent was.

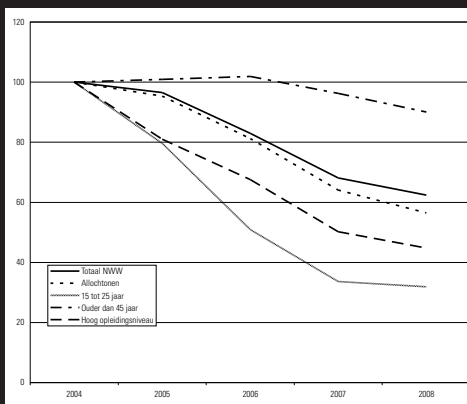
De werkloosheid onder allochtonen is in vijf jaar tijd met 8 procentpunten afgenomen naar 16 procent. Hierbij is de werkloosheid onder niet-Westerse allochtonen relatief groter. Eind 2008 was de werkloosheid onder autochtonen 7 procent.

Tabel 2.2 Nww'ers in Groningen, 2004-2008

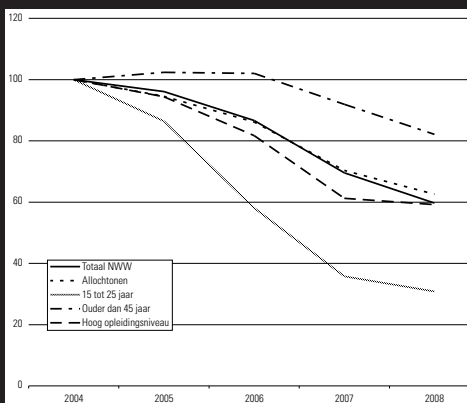
Jaar	aantal nww'ers	indexcijfer	afname nww'ers
2004	12.371	100	
2005	11.948	97	3%
2006	10.263	83	17%
2007	8.427	68	32%
2008	7.717	62	37%

Figuur 2.2 Ontwikkeling van nww'ers per kenmerk in de gemeente Groningen en heel Nederland, 2004-2008

Groningen

Nederland

Conjunctuur

Conjuncturele werkloosheid houdt verband met schommelingen in de economische conjunctuur. In tijden dat het economisch wat minder gaat, worden bijvoorbeeld minder nieuwe werknemers aangenomen en meer mensen ontslagen. Tabel 2.2 toont het aantal niet-werkende werkzoekenden (nww'ers) in de afgelopen vijf jaar.

Ten opzichte van 2004 (indexcijfer: 100) daalt het aantal niet-werkende werkzoekenden aanhoudend. In 2008 neemt het aantal nww'ers nog steeds af, maar niet meer zo snel als voorheen.

Profiel van de werklozen

Het profiel van de groep werklozen in Groningen verschilt op belangrijke onderdelen van het profiel van de 'Nederlandse' werkloze. Groningen kent in verhouding bijvoorbeeld veel minder oudere werklozen (ouder dan 55 jaar) dan heel Nederland. Ook is het aandeel vrouwen onder de werklozen in Groningen minder (bijna 10 procentpunten). Het aandeel werklozen met een hoge opleiding (hbo of wo) is hier iets hoger. Van de hoogopgeleide werklozen in Groningen is één op de vier ouder dan 45 jaar en heeft 35 procent een lang traject (langer dan een jaar) nodig om zich te kunnen redden op de arbeidsmarkt.

Gemiddeld 40 procent van de werklozen in Groningen en in geheel Nederland is allochtoon. Bijna 60 procent van de allochtone werklozen in Groningen heeft een lage opleiding. Van de autochtone werklozen heeft één op de drie een hoge opleiding en is iets meer dan de helft 45 jaar of ouder. Van zowel de autochtone als allochtone werklozen heeft meer dan één derde een lang traject (langer dan een jaar) nodig om toe te kunnen treden tot de arbeidsmarkt.

Dynamiek in de werkloosheid

Figuur 2.2 laat zien hoe de kenmerken van de groep werklozen in Groningen en in heel Nederland zich de afgelopen vijf jaar hebben ontwikkeld. De samenstelling van de groepen werkzoekenden van december 2004 is als beginpunt genomen.

Uit de twee grafieken blijkt dat de ontwikkeling van de groepen werklozen behoorlijk overeenkomt. Zowel in Groningen als in heel Nederland neemt het aandeel ouderen en jongeren af. Het aantal jongeren neemt in beide groepen veel sterker af dan het aantal ouderen. De verklaring

Tabel 2.3 Kerncijfers van de werkgelegenheid op 1 april, 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008	ontwikkeling 2007-2008	
						abs	pct
arbeidsplaatsen, totaal	126.098	124.189	124.281	127.988	132.373	+4.385	+3,4%
aantal vestigingen	9.878	9.994	10.286	10.967	11.775	+808	+7,4%
mannen	68.777	67.970	68.031	70.022	71.431	+1.409	+2,0%
vrouwen	57.321	56.219	56.250	57.966	60.942	+2.976	+5,1%
voltijd	102.220	101.386	101.027	104.115	107.812	+3.697	+3,6%
deeltijd	23.878	22.803	23.254	23.873	24.561	+688	+2,9%
vast personeel	123.080	120.754	119.237	122.120	126.791	+4.671	+3,8%
uitzendkrachten	3.018	3.435	5.044	5.868	5.582	-286	-4,9%

Bron: Vestigingenonderzoek 2008, peildatum: 1 april

hiervoor is dat jarenlang de aandacht is uitgegaan naar de jeugdwerkloosheid en de aansluiting van schoolverlaters op de arbeidsmarkt. De afname van het aantal oudere werklozen kan verklaard worden uit de landelijke inspanningen in de laatste jaren om oudere werklozen aan het werk te helpen. Hierdoor kan bijvoorbeeld de vergrijzing worden opgevangen. Ook in de gemeente Groningen zijn dergelijke projecten opgezet. Zo komen alle werkzoekende inwoners van Groningen tussen de 57,5 en 65 jaar die een uitkering van de gemeente ontvangen, in aanmerking voor een seniorenbaan (Armoedepact 2007).

Een opmerkelijk verschil tussen Groningen en Nederland is het aandeel hoogopgeleide werklozen. In Groningen is de afname groter dan in geheel Nederland. Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat hoogopgeleide Groningers na enige tijd elders in het land een baan vinden.

2.3 WERKGELEGENHEID

KERNCIJFERS

Tabel 2.3 toont de kerncijfers van de werkgelegenheid in de gemeente Groningen over de afgelopen vijf jaar (peildatum 1 april). De gegevens komen uit het vestigingenonderzoek, de jaarlijkse enquête naar de werkgelegenheid per vestiging van alle bedrijven en instellingen in de gemeente Groningen. In 2008 is er bij het onderzoek een nieuwe systematiek gebruikt. Om toch een vergelijking met voorgaande jaren te kunnen maken, zijn de gegevens tot 2004 herberekend. De cijfers zijn dus niet gelijk aan die uit de vorige edities van Groningen Economisch Bekeken.

Op 1 april 2008 waren er in de gemeente Groningen 132.373 arbeidsplaatsen, verdeeld over 11.775 vestigingen. Het gemiddelde aantal werkzame personen per vestiging is dus 11. Het aantal arbeidsplaatsen is sinds 2003 nog niet zo groot geweest. De groei is begonnen in 2005, eerst alleen van het aantal uitzendkrachten, later ook van het vaste personeel. Het aantal vestigingen is tussen 2007 en 2008 toegenomen met 1489. Dat is een groei van 7,4 procent. Dit is inclusief het aantal vestigingen zonder betaald personeel, de zogenaamde 'nulvestigingen'. In 2008 werkten 61.200 mannen en 46.600 vrouwen voltijd (15 uur of meer per week). Dit is ruim 80 procent van het totaal aantal arbeidsplaatsen. Het aantal mensen dat voltijds werkt, neemt weer toe sinds

Tabel 2.4 Vaste medewerkers naar sector en leeftijd, 2006-2008, percentages

	< 23 jaar		23-49 jaar		50-54 jaar		55 en ouder	
	2006	2008	2006	2008	2006	2008	2006	2008
Industrie en bouw	3,4%	3,1%	68,6%	68,1%	15,0%	14,3%	13,1%	14,5%
Handel en horeca	24,3%	25,3%	62,6%	61,8%	6,5%	6,5%	6,5%	6,4%
Commerciële dienstverlening	7,9%	8,6%	73,6%	72,9%	10,7%	10,5%	7,8%	8,1%
Niet-commerciële dienstverlening	3,6%	3,4%	67,1%	64,5%	15,5%	15,9%	13,7%	16,3%
Totaal	7,4%	7,5%	68,0%	66,6%	13,2%	13,1%	11,4%	12,8%

Bron: Vestigingenonderzoek 2008, peildatum: 1 april

2006. Net als in 2007 neemt het aantal vrouwen met een voltijd baan sneller toe dan het aantal mannen. In totaal was in 2004 42,2 procent van de voltijd arbeidskrachten vrouw, in 2008 is dat aandeel gestegen naar 43,3 procent.

Het aantal mensen dat in deeltijd werkt, is veel kleiner: 10.250 mannen en 14.300 vrouwen. Er is echter wel een groei te zien vanaf 2005. Vooral mannen nemen steeds vaker een deeltijdbaan.

Het aantal mensen in vaste dienst is het afgelopen jaar fors toegenomen met 4.671 personen. Dat is een groei van 3,8 procent. In diezelfde periode is het aantal uitzendkrachten afgenomen met 286 personen. De totale groei komt hiermee op 3,4 procent.

Een deel van de ontwikkelingen in de werkgelegenheid heeft, als elk jaar, te maken met veranderingen in de registratie van personeel bij grote ondernemingen (administratieve wijzigingen). Dat wil zeggen dat het personeel wordt geregistreerd op een andere (hoofd)vestiging of dat alleen een kantoor verhuist, terwijl het personeel op dezelfde locatie in de gemeente blijft werken. Dit effect betreft in de regel circa 1 procent van het aantal werkzame personen.

Leeftijden van de arbeidskrachten

In tabel 2.4 zijn de vaste medewerkers gesplitst naar leeftijd. Dit geeft een beeld van hoeveel jongeren en ouderen er in de diverse branches aan het werk zijn. Deze informatie is onder andere van belang om de toekomstige vervangingsvraag in beeld te krijgen.

Binnen de vaste medewerkers zijn jongeren zwaar ondervertegenwoordigd. De verklaring hiervoor is dat veel jongeren tijdelijke contacten hebben of via een uitzendbureau werken. Alleen in de horeca en detailhandel is een groot aandeel jongeren vast aan het werk. Het aandeel 55-plussers is de afgelopen twee jaar toegenomen, van 11,4 procent naar 12,8 procent. Deze toename geldt vooral voor de niet-commerciële dienstverlening (van 13,7 procent naar 16,3 procent). Deze toename is ten koste gegaan van de groep 23-49 jaar. In de sector industrie en bouw is het aandeel 55-plussers ook vrij hoog, dit komt door een hoog percentage in de industrie (17 procent). Uit de cijfers blijkt dat in de toekomst de vervangingsvraag groter wordt (zie ook hoofdstuk 1 over de ontwikkeling van de bevolking).

Tabel 2.5 Aantal werkzame personen naar grootteklasse van de vestigingen

	2004	2005	2006	2007	2008	
					abs	pct
Klein (1-9 werkzame personen)	18.999	19.119	18.995	19.546	20.835	15,7%
Middel (10-99 werkzame personen)	42.281	42.515	42.013	43.125	44.184	33,4%
Groot (100 werkzame personen en meer)	64.818	62.555	63.273	65.317	67.354	50,9%
Totaal	126.098	124.189	124.281	127.988	132.373	100,0%

Tabel 2.6 Werkzame personen in grote en middelgrote gemeenten en de regio Groningen-Assen

Gemeente	werkzame personen			ontwikkeling 2008-2009		banen per 1.000 inwoners
	2006	2007	2008	abs	pct	
Haarlemmermeer	124.590	125.680	128.530	+2.850	+2,3%	914
's-Hertogenbosch	96.650	99.260	100.100	+840	+0,8%	734
Utrecht	200.710	208.440	215.070	+6.630	+3,2%	730
Zwolle	79.990	81.600	83.790	+2.190	+2,7%	721
Groningen	124.281	127.170	131.250	+4.080	+3,2%	718
Eindhoven	144.720	148.760	151.120	+2.360	+1,6%	718
Leeuwarden	65.260	65.680	66.630	+950	+1,4%	718
Arnhem	92.450	95.310	97.840	+2.530	+2,7%	682
Amsterdam	467.730	477.090	489.250	+12.160	+2,5%	654
Maastricht	73.160	74.530	74.240	-290	-0,4%	629
Nijmegen	94.660	95.840	99.390	+3.550	+3,7%	616
Breda	93.460	97.940	99.010	+1.070	+1,1%	579
Den Haag	228.790	254.520	267.930	+13.410	+5,3%	563
Rotterdam	309.580	317.230	320.840	+3.610	+1,1%	552
Assen	32.820	34.410	35.610	+1.200	+3,5%	546
Tilburg	101.290	104.520	107.220	+2.700	+2,6%	531
Enschede	74.730	74.870	76.780	+1.910	+2,6%	496
Haarlem	64.450	67.150	67.570	+420	+0,6%	458
Emmen	47.304	48.381	49.873	+1.492	+3,1%	457
Almere	70.430	74.780	80.380	+5.600	+7,5%	439
regio Groningen- Assen (zonder Groningen)	68.280	70.640	73.170	+2.530	+3,6%	363
Nederland	7.554.400	7.789.590	7.967.240	+177.650	+2,3%	486

Grootte van de vestigingen

In tabel 2.5 is het aantal werkzame personen ingedeeld naar de omvang van de vestiging. Net als vorig jaar, is de toename van de werkgelegenheid in de periode 2007-2008 vooral toe te schrijven aan de groei van de grote vestigingen (met honderd of meer werkzame personen). Bijna 51 procent van de totale werkgelegenheid is geconcentreerd in slechts 228 vestigingen (nog geen 2 procent van het totaal aantal vestigingen). De grootste werkgevers in de gemeente zijn het Universitair Medisch Centrum Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen. De kleine bedrijven (tot tien werkzame personen) zorgen voor 15,7 procent (9.460 vestigingen) van de werkgelegenheid. Meer dan de helft hiervan (5.500) is een eenmanszaak. Daarnaast zijn er 508 vestigingen zonder betaald personeel.

VERGELIJKING MET ANDERE GEMEENTES

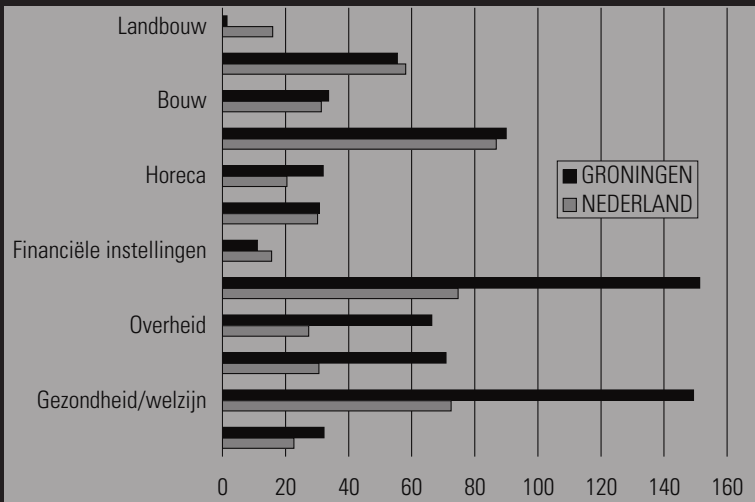
In tabel 2.6 wordt het aantal werkzame personen in Groningen vergeleken met andere grote en middelgrote gemeenten en met de regio Groningen-Assen. De tabel is geordend op het aantal banen per 1.000 inwoners. Door een andere wijze van tellen van de landbouw en van de gedetacheerde medewerkers wijkt het aantal voor de gemeente Groningen in deze tabel af van elders in dit rapport gehanteerde aantallen.

De gemeente Groningen vervult duidelijk een centrumfunctie. Dit blijkt uit het hoge aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners. Veel personen die in de gemeente werken, wonen buiten de gemeente (zie ook hoofdstuk 3). Haarlemmermeer is wederom de absolute koploper, dankzij Schiphol.

Over het jaar 2007-2008 steeg de werkgelegenheid in Nederland als geheel met 2,3 procent. De groei van 3,2 procent in de gemeente Groningen is dus hoger dan het landelijke gemiddelde. De ontwikkeling van de werkgelegenheid verschilt sterk per stad. Van de grote gemeenten kent Almere, net als voorgaand jaar, de grootste groei. Ook onze regio scoort goed. In de regio Groningen-Assen (zonder Groningen) is het aantal werkzame personen toegenomen met 7.810 (3,4 procent). Deze groei komt vooral op het conto van de Groningse gemeenten.

Figuur 2.3 Structuur van de werkgelegenheid in Groningen vergeleken met die in Nederland als geheel, aantal werkzame personen per 1.000 inwoners in 2008

STRUCTUUR WERKGELEGENHEID VERGELEKEN MET NEDERLAND

De structuur van de werkgelegenheid in Groningen verschilt sterk van die in Nederland als geheel. Groningen is een dienstenstad: hier is 88 procent van de werkgelegenheid geconcentreerd in de dienstensector, tegen 78 procent in Nederland als geheel. In figuur 2.3 is de structuur van de werkgelegenheid in Groningen met Nederland vergeleken.

De dienstverlening in Groningen heeft een verzorgende functie voor de omgeving. De sectoren in Groningen met relatief veel werkgelegenheid zijn de zakelijke dienstverlening, gezondheid/welzijn, onderwijs, overheid en de horeca. De sectoren zakelijke dienstverlening en gezondheid en welzijn tellen beide meer dan 140 werkzame personen per 1.000 inwoners. Landelijk is dat respectievelijk 75 en 72,5. Het hoge aantal wordt verklaard door de aanwezigheid van de ziekenhuizen en de thuiszorg. De grootste werkgevers in het onderwijs in Groningen zijn de Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool. De overheid is binnen Groningen oververtegenwoordigd omdat in de veel landelijke en provinciale diensten in Groningen zijn gehuisvest. Tot slot scoort ook de sector industrie en nutsbedrijven goed: net onder de 60 werkzame personen per 1.000 inwoners. De landelijke cijfers zitten hier net onder. Groningen telt in vergelijking met Nederland veel werkzame personen in de horeca. Dit komt onder andere door de aanwezigheid van veel studenten.

Landelijk is handel de grootste sector, met 87 werkzame personen per 1.000 inwoners. In Groningen komt deze sector op de derde plaats, met 90 werkzame personen per 1.000 inwoners. Overheid en onderwijs hebben op landelijk niveau circa 30 werkzame personen per 1.000 inwoners; in Groningen hebben zij ruim 60.

In een aantal sectoren is veel werkgelegenheid in Groningen geregistreerd, terwijl een groot deel van de werknemers buiten de gemeente werkt. Dit geldt vooral voor de thuiszorg. Het omgekeerde is in de bouw het geval: veel bouwbedrijven die op projecten binnen de gemeente werken, zijn buiten de gemeente gevestigd. Dit geeft een enigszins vertekend beeld van de spreiding van de werkgelegenheid binnen de regio.

Tabel 2.7 Aantal arbeidsplaatsen per sector, 2004-2008

	aantal arbeidsplaatsen					ontwikkeling 2007-2008	
	2004	2005	2006	2007	2008	abs	pct
Landbouw	198	210	213	257	258	+1	+0,4%
Industrie, nutsbedrijven en bouw	14.895	15.109	15.320	16.126	16.294	+168	+1,0%
Handel en horeca	20.670	20.234	20.569	21.696	22.280	+584	+2,7%
Commerciële dienstverlening	35.799	34.210	34.032	34.727	35.293	+566	+1,6%
Niet-commerciële dienstverlening	54.536	54.426	54.147	55.182	58.248	+3.066	+5,6%
Totaal	126.098	124.189	124.281	127.988	132.373	+4.385	+3,4%

WERKZAME PERSONEN PER SECTOR

In tabel 2.7 is het totale aantal arbeidplaatsen onderverdeeld in vijf hoofdsectoren. Tussen 2007 en 2008 is het aantal arbeidsplaatsen in alle sectoren gestegen. Binnen de sectoren zijn er wel grote verschillen.

Landbouw

De landbouw is verreweg de kleinste sector in Groningen. Deze sector bestaat uit boerenbedrijven en een aantal hoveniersbedrijven. In 2008 is het aantal werkzame personen met precies één persoon gestegen.

Industrie, nutsbedrijven en bouw

In de sector industrie, nutsbedrijven en bouw is de groei 1 procent.

De belangrijkste industrieën in Groningen zijn de voedings- en genotmiddelenindustrie, de uitgeverijen en de vervaardiging van meubels en overige goederen. De werkgelegenheid in de industrie neemt al een aantal jaar af. Het aantal arbeidsplaatsen in de industrie is in 2008 met 333 gedaald tot 8.247. De grootste afname was te zien bij de voedings- en genotmiddelenindustrie (suiker en tabak). De uitgeverijen groeien weer.

De totale werkgelegenheid in de nutsbedrijven schommelt tussen de 1.500 en 2.000 arbeidsplaatsen. Het laatste jaar was er een groei van 89 werkzame personen, tot een totaal van 1.892. Nutsbedrijven kenmerken zich door vestigingen met veel medewerkers. Er zijn grote fluctuaties in de personeelsaantallen per vestiging, door reorganisaties, fusies en administratieve wijzigingen.

In de bouw werken 6.115 personen. Het laatste jaar is het aantal vestigingen met maar liefst 80 toegenomen, vooral door kleine starters. Bij de bouw wordt meestal vanuit een vestiging gewerkt en niet zozeer op die plaats zelf. Binnen de gemeente werken in de bouw ook veel medewerkers van bedrijven die buiten de stad gevestigd zijn.

Handel en Horeca

De werkgelegenheid in de sector Handel en horeca is met 2,7 procent gegroeid.

De handel telt 16.445 arbeidsplaatsen, wat een lichte stijging ten opzichte van 2007 betekent. De groothandel en de detailhandel zijn gegroeid, terwijl de handel in en reparatie van auto's juist licht afnam. In

de detailhandel zorgen de supermarkten en warenhuizen voor de meeste werkgelegenheid, met 3.823 arbeidsplaatsen in 2008. De detailhandel is gegroeid doordat er meer vestigingen zijn van postorderbedrijven en webwinkels. De werkgelegenheid in de winkels is gedaald.

In de horeca werken 5.835 personen, verdeeld over 724 vestigingen. In 2008 is zowel het aantal vestigingen als de werkgelegenheid gegroeid. De groei kwam van rekening van cafés, bars en restaurants. De horeca is het sterkst toegenomen in het centrum, maar ook op het Europapark en het Sontplein.

Commerciële dienstverlening

De commerciële dienstverlening is in 2008 met 1,6 procent gegroeid.

Bij de sector vervoer en communicatie werkten in 2008 5.626 personen. Dit is een lichte afname, veroorzaakt door de verhuizing van een transportbedrijf naar Friesland. De post- en telecommunicatie kent na een afname weer een toename, dankzij groei van een bedrijf in internet, telefoon en tv.

Waarschijnlijk niet verrassend is dat de relatief grootste afname van de werkgelegenheid plaatsvond bij de financiële instellingen. Deze sector heeft al jaren te kampen met een afname in personeel: van 2.998 personen in 2004 naar 2.052 in 2008. In 2008 raakte de sector 355 werkzame personen kwijt. Deze afname wordt veroorzaakt door de sluiting van bankfilialen en outsourcing. Hoofdkantoren en regiokantoren worden geconcentreerd, in het Noorden vaak in Zwolle. De laatste jaren neemt het aantal vestigingen niet sterk meer af.

De zakelijke dienstverlening is een van de grootste sectoren in Groningen. In 2008 werkten er 27.645 mensen; 982 meer dan in 2007. Onder de zakelijke dienstverlening vallen onder meer de verhuur van en handel in onroerend goed, advies- en onderzoeksbureaus, ICT, uitleenbedrijven, beveiliging, schoonmaak en callcenters. Vooral de schoonmaak en de beveiliging kennen sterke administratieve verschuivingen in het aantal medewerkers en uitzendkrachten. De callcenters verloren in 2008 maar liefst 700 werkzame personen. Binnen de zakelijke dienstverlening groeien de markt- en opinieonderzoeksbureaus, de technische onderzoeksbureaus en uitzend- en arbeidsbemiddelingsbureaus. Bij dit laatste type bureau is het personeel elders gedetacheerd.

Niet-commerciële dienstverlening

Van de vijf hoofdsectoren is de niet-commerciële dienstverlening het sterkst gegroeid, met 5,6 procent.

Een groot onderdeel van de niet-commerciële dienstverlening is de overheid. Hiertoe behoren het openbare bestuur, overheidsdiensten zoals politie en brandweer en de verplichte sociale verzekeringen. Tot 2006 nam het aantal werkzame personen bij de overheid af. In 2007 en 2008 is dit omgebogen in een toename, bij het algemene bestuur, de politie en de verplichte sociale verzekeringen. De toename in deze laatste categorie is het gevolg van clustering van activiteiten in Groningen. In totaal heeft de overheid in Groningen 12.122 arbeidsplaatsen. Dit aantal is niet toegenomen.

In het onderwijs is het aantal arbeidsplaatsen in 2008 gestegen van 12.304 naar 12.950. De toename vond plaats bij het hoger onderwijs en in mindere mate bij het basisonderwijs en het overig onderwijs (rijsscholen, bedrijfsopleidingen en cursussen). De groei bij het hoger onderwijs komt onder meer door het grotere aantal studenten (zie hoofdstuk 4). Het aantal vestigingen voor regulier onderwijs is niet toegenomen; voor het overig onderwijs wel.

Gezondheidszorg en welzijn is met 27.292 arbeidsplaatsen de grootste sector in Groningen. De sector valt uiteen in de gezondheidszorg (inclusief diergeneeskunde) met 17.480 arbeidsplaatsen, en welzijn met 9.412 arbeidsplaatsen. De gezondheidszorg groeit al een aantal jaren. In 2008 kwamen er 587 arbeidsplaatsen bij. De groei van de sector welzijn was met 764 arbeidsplaatsen zelfs nog groter. Dit is toe te schrijven aan onder meer de kinderopvang en (dankzij een nieuwe vestiging) aan de thuiszorg.

De sector cultuur en recreatie is de laatste jaren gegroeid tot 5.884 werkzame personen. Jarenlang schommelde het aantal arbeidsplaatsen rond de 5.500. Cultuur en recreatie is een veelzijdige sector, waar onder meer de milieudienstverlening en de overige dienstverlening onder vallen. Binnen de sector vinden we veel kleine bedrijven, deels gevestigd op het thuisadres. De meeste werkgelegenheid en het grootste aantal vestigingen is te vinden in het amusement, de kunst, de recreatie, de sport en de kappers en schoonheidsbehandeling.

Tabel 2.8 Ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen in de kansrijke sectoren

	aantal arbeidsplaatsen					ontwikkeling 2007-2008	
	2004	2005	2006	2007	2008	abs	pct
ICT sector	9.938	9.521	10.049	10.721	10.241	-480	-4,5%
Life Sciences	2.432	2.352	2.316	2.397	2.478	+81	+3,4%
Leisure	8.164	7.971	8.004	8.334	8.886	+552	+6,6%
Energie en milieu	1.915	1.847	1.903	2.104	2.167	+63	+3,0%
Totaal	22.449	21.691	22.272	23.556	23.772	+216	+0,9%
Creatieve sector	3.750	3.650	3.725	3.907	4.081	+174	+4,5%

ARBEIDSPLAATSEN IN KANSRIJKE SECTOREN EN DE CREATIEVE SECTOR

In het Economisch Businessplan heeft de gemeente Groningen de sectoren ICT, Life Sciences, Toerisme (Leisure) en Energie en milieu als 'kansrijk' aangemerkt. Daarnaast is de creatieve sector de laatste tijd sterk in de belangstelling komen te staan. De doelstelling is de werkgelegenheid in deze sectoren sneller te laten stijgen dan de totale werkgelegenheidsgroei. Tabel 2.8 toont de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de kansrijke sectoren in de laatste jaren. Bij de indeling van de sector toerisme is gekozen voor de definitie van leisure die ook binnen de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe wordt gehanteerd.

In 2008 kenden de vier kansrijke sectoren in totaal 23.772 arbeidsplaatsen. Dit is 18 procent van de totale werkgelegenheid in Groningen (132.373). Het afgelopen jaar is de werkgelegenheid in de kansrijke sectoren als totaal nauwelijks toegenomen. Dit komt door een afname in de ICT.

ICT

De ICT-sector is de grootste van de kansrijke en creatieve sectoren. Het aantal werkzame personen in de gehele ICT schommelt rond de 10.000. In 2008 moesten de computerservice en de informatietechnologie arbeidsplaatsen inleveren. De telecommunicatie nam tot vorig jaar af, maar is in 2008 weer gegroeid. Het aantal personeelsleden bij de callcenters wisselt al jaren sterk en is in 2008 gedaald.

De geringe afname van het aantal arbeidsplaatsen lijkt niet in overeenstemming met de algemene tendens. De indruk is dat de werkgelegenheid in de ICT in het kalenderjaar 2008 juist is gestegen. Zo was er in 2008 in Groningen een krappe arbeidsmarkt, met een sterke vraag naar ervaren projectleiders en programmeurs. De daling in de tabel kan deels verklaard worden uit de vroege peildatum (1 april). Verder zijn relatief veel werkenden als zzp'er aan de slag gegaan. Omdat zij vanuit huis werken en buiten de stad wonen, is deze ontwikkeling niet in de cijfers terug te zien.

Life Sciences

De sector life sciences laat een groei zien van ruim 3 procent. Bij dit cijfer moet bedacht worden dat life sciences inhoudelijk een moeilijk te begrenzen sector is, waarvan het belang voor de stad verder reikt dan de gemeentelijke statistieken. Life sciences-kennis wordt toegepast in een breed spectrum van bedrijven (zoals voeding, geneesmiddelen, medische apparaten, bio-energie, bodemsanering en waterzuivering). Qua werkgelegenheid zijn vooral de kennisinstellingen van belang voor de werkgelegenheid. Dit komt slechts deels terug in de cijfers. De laatste jaren is er binnen de life sciences vooral een sterke groei bij het onderdeel medisch en farmacologisch onderzoek en ontwikkeling. Dit onderdeel is sinds 2004 met 55 procent gegroeid. De werkgelegenheid daalt in medische laboratoria, onderzoek en ontwikkeling voor landbouw en visserij en de productie van medische apparaten.

Toerisme/Leisure

Tot de sector Toerisme/Leisure behoren zowel bedrijven die zich richten op bezoekers als bedrijven die gericht zijn op inwoners. Tussen beide groepen bestaat een overlap in het gebruik van de toeristische infrastructuur. De sector is de laatste twee jaar fors gegroeid en telde op 1 april 2008 8.886 arbeidsplaatsen. Hiervan is circa 60 procent werkzaam in de horeca. Hotels, cafés en restaurants hebben samen 5.300 personen in dienst. De groei in het laatste jaar komt vooral door de horeca, de sport en de branche theater/evenementenorganisatie.

In 2008 telde de stad 1.530 hotelbedden, dit is bijna een kwart meer dan in 1998. De veertien hotels in de stad waren goed voor 223.500 overnachtingen. Het totale aantal overnachtingen in hotels, bed & breakfast, jachthavens en op campings in de gemeente bedraagt per jaar bijna 300.000. Dit aantal is de laatste jaren gestaag toegenomen.

De horeca profiteert mee van het bezoek aan attracties en evenementen. Voor een aantal attracties heeft Groningen een regiofunctie of zelfs een bovenregionale functie. Te noemen zijn het Groninger Museum (200.000 bezoekers per jaar), twee casino's (ruim 400.000 bezoekers), de bioscopen (860.000 bezoekers) en de theaters en podia (550.000 bezoekers). Daarnaast worden er evenementen georganiseerd, zoals de bloemenjaarmarkt en het Noorderzonfestival, beide goed voor meer dan 100.000 bezoekers, en Noorderslag/Eurosonic met 18.000 bezoekers.

Energie en milieu

Groningen heeft als ambitie een duurzame stad te worden en wil in 2025 energieneutraal zijn. Daarbij hoort ook het uitbreiden van de kennisinfrastructuur, zodat er een spin-off ontstaat voor toeleverende bedrijven. In de sector Energie en milieu schommelt het aantal arbeidsplaatsen al jaren rond de 2.000. De schommelingen worden hier onder andere veroorzaakt door administratieve wijzigingen bij nutsbedrijven. De meeste werkgelegenheid levert de energiebranche: de Gasunie en de nutsbedrijven. De milieubranche bestaat voornamelijk uit vestigingen van de Milieudienst van de gemeente Groningen. De energiebranche kenmerkt zich door investeringen in grootschalige projecten. Dit heeft direct invloed op de toeleverende industrie (dienstverlening en bouwnijverheid) en daarmee op de werkgelegenheid.

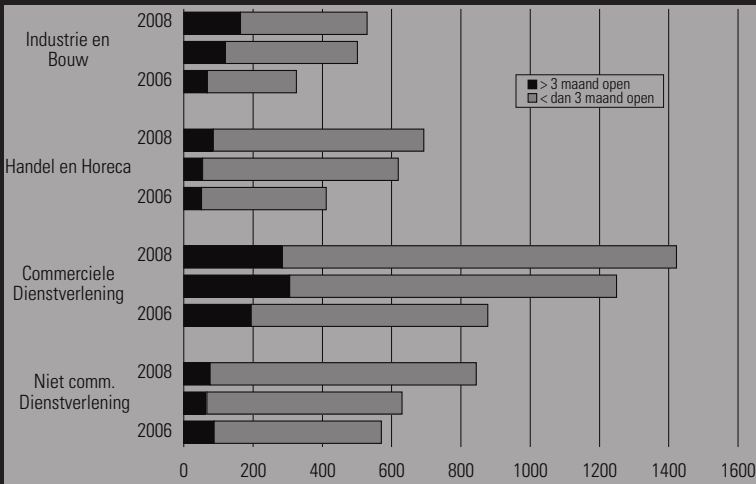
Creatieve sector

De creatieve sector bestaat uit de kunsten, media en entertainment en de creatieve zakelijke dienstverlening. De werkgelegenheid in deze sector neemt toe. In 2008 is het aantal arbeidsplaatsen in deze sector toegenomen met 4,5 procent tot 4.081. De grootste groei vond plaats bij de creatieve zakelijke dienstverlening, zoals architecten, ontwerpers en reclamebureaus. Ook het deel media en entertainment kende een lichte groei. Speerpunt van de gemeente is het ontwikkelen van het Ebbingekwartier tot creatief stadsdeel. Vanaf 2008 zijn er hier verschillende projecten vanuit de creatieve sector gestart.

In 2008 kwamen er 94 vestigingen bij; dit betekent een toename met 7,8 procent. Ook hier was de grootste groei zichtbaar bij de creatieve zakelijke diensten.

In 2008 heeft ETIN Adviseurs een benchmarkonderzoek verricht naar de creatieve sector in Groningen. Op de lijst steden met de meeste banen in de creatieve sector, staat Groningen zevende. Ook wanneer gekeken wordt naar het absolute aantal vestigingen in deze sector, scoort Groningen goed. Groningen staat dan op de vijfde plaats, na Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Qua aandeel in de werkgelegenheid behaalt Groningen de zesde plaats. Groningen laat hierbij grotere steden achter zich, zoals Den Haag en Rotterdam. Gekeken naar het aandeel van de creatieve vestigingen in het totaal aantal vestigingen, neemt Groningen zelfs de vierde positie in.

Figuur 2.4 Openstaande vacatures per 1 april 2008

Tabel 2.9 Percentage vestigingen dat een verandering van het aantal werkzame personen verwacht

	verwachting voor 2007-2008		verwachting voor 2008-2009	
	toename	afname	toename	afname
Industrie en bouwnijverheid	18,3%	3,3%	17,0%	2,7%
Handel en horeca	11,8%	3,0%	13,6%	3,0%
Commerciële dienstverlening	18,7%	1,6%	17,6%	2,0%
Niet commerciële dienstverlening	9,1%	3,4%	11,3%	3,9%
Totaal	13,9%	2,7%	14,7%	2,8%
Uitzendkrachten	21,6%	21,9%	19,1%	18,4%

2.4 VACATURES

Figuur 2.4 laat het aantal openstaande vacatures zien op 1 april 2008. Ook is zichtbaar hoeveel hiervan al drie maanden of langer open staan.

Sinds 2004 neemt het aantal vacatures toe. Het laatste jaar is het aantal vacatures voor vaste arbeidsplaatsen toegenomen van 3.000 naar 3.500. Ruim een kwart van de vacatures voor vast personeel staat langer dan drie maanden open. De vacaturegraad (het aantal vacatures per honderd vaste arbeidsplaatsen) is in 2008 gestegen van 2,4 naar 2,7. Dat betekent dat vacatures gemiddeld langer open staan. Er zijn relatief veel openstaande vacatures in de commerciële dienstverlening (vacaturegraad: 4,6) en de industrie (vacaturegraad: 3,1). Er zijn relatief weinig openstaande vacatures in de niet-commerciële dienstverlening (vacaturegraad: 1,5). Uitzendbureaus hebben samen 3.050 vacatures openstaan, bijna een verdubbeling ten opzichte van een jaar eerder.

2.5 VERWACHTINGEN

De verwachtingen die bedrijven hebben over het aantal werkzame personen in het komende jaar, zijn een indicatie voor de toekomstige ontwikkeling op de arbeidsmarkt.

Tabel 2.9 geeft het percentage bedrijven dat een toename of een afname van het aantal werkzame personen verwacht in het komende jaar. Bij de cijfers in deze tabel moet nogmaals worden opgemerkt dat de peildatum 1 april 2008 is. Er was toen nog geen sprake van een (naderende) kredietcrisis.

In april 2008 verwachtte 14,7 procent van alle 7.110 vestigingen in de stad voor de periode april 2008-april 2009 een toename van het aantal werkzame personen. Daar staat tegenover dat 2,8 procent een afname verwachtte. De overige bedrijven (82,5 procent) gingen uit van een gelijkblijvend aantal werkzame personen. Gemiddeld waren de verwachtingen in april 2008 iets positiever dan in april 2007.

Tabel 2.10 Ontwikkeling van de personeelssterkte, gerealiseerd en verwacht

Personeelssterkte	stijging	gelijk	daling	saldo
Afgelopen drie maanden	14%	70%	17%	-2,4%
Verwachting komende drie maanden	13%	71%	16%	-3,7%

Bron: Conjunctuurenquête Nederland (COEN), najaar 2008

Het meest optimistisch waren de commerciële dienstverlening (17,6 procent verwachtte een toename) en de industrie en bouwnijverheid (17,0 procent). Opmerkelijk is dat de niet-commerciële dienstverlening het meest somber was. Hier waren de groeiverwachtingen het laagst (slechts 11,3 procent verwachtte een toename) en de krimpverwachtingen het hoogst (3,9 procent).

Zoomen we in op de niet-commerciële dienstverlening, dan zien we dat vooral vestigingen uit de sector overheid en in mindere mate onderwijs een krimp verwachtten. Binnen het onderwijs en de overige niet-commerciële dienstverlening werd minder vaak een groei voorspeld. Binnen de commerciële dienstverlening zijn de financiële instellingen het meest somber over de personeelsaantallen. Hier verwacht 5 procent een afname en 11 procent een toename.

Conjunctuurenquête Nederland

In het laatste kwartaal van 2008 heeft de Kamer van Koophandel in de conjunctuurenquête ook een vraag over de toekomstverwachting gesteld. Het is interessant de uitkomsten daarvan te vergelijken met onze eigen cijfers.

Uit de conjunctuurenquête blijkt dat 16 procent van de Groningse ondernemingen voor het eerste kwartaal van 2009 een daling van de personeelssterkte verwachtte (zie tabel 2.10). Dit is een veel hoger percentage dan de 2,8 procent uit het vestigingenonderzoek van april 2008. Het percentage bedrijven dat een stijging van de personeelssterkte verwacht, is in beide onderzoeken vergelijkbaar. Uitsplitsing naar branche is door een te klein aantal respondenten niet mogelijk.

Tabel 3.1 Aantal vestigingen per sector, 2004-2008

	Aantal vestigingen					Ontwikkeling 2007-2008	
	2004	2005	2006	2007	2008	abs	pct
Landbouw	59	61	61	61	68	7	11,5%
Industrie en bouw	988	1.014	1.113	1.209	1.314	105	8,7%
Handel en horeca	2.900	2.974	3.020	3.097	3.217	120	3,9%
Commerciële dienstver- lening	3.172	3.199	3.288	3.607	3.944	337	9,3%
Niet-commerciële dienst- verlening	2.759	2.746	2.804	2.993	3.232	239	8,0%
Totaal	9.878	9.994	10.286	10.967	11.775	808	7,4%

Tabel 3.2 Ontwikkeling aantal vestigingen in vestigingenregister, 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008	Ontwikkeling 2004-2008
Aantal vestigingen aan begin	9.576	9.878	9.994	10.286	10.967	9.576
Verwijderde vestigingen	-266	-410	-429	-392	-709	-2.206
Toegevoegde vestigingen	+568	+526	+721	+1.073	+1.517	+4.405
Saldo	302	116	292	681	808	2.199
Aantal vestigingen aan eind	9.878	9.994	10.286	10.967	11.775	11.775

3.1 AANTAL VESTIGINGEN

Op 1 april 2008 telde de gemeente Groningen 11.775 vestigingen van bedrijven en instellingen (zie tabel 3.1). In 2008 zijn er 808 vestigingen bijgekomen.

Verreweg het grootste aantal vestigingen behoort tot de dienstverlening. Er zijn vooral veel vestigingen in de zakelijke dienstverlening en in de handel. Samen zijn deze twee sectoren goed voor bijna de helft van het aantal vestigingen. Binnen de niet-commerciële dienstverlening zijn er veel vestigingen in de sector cultuur en recreatie. Dit betreft veelal kleine vestigingen, waarvan een aantal aan huis.

ONTWIKKELING VAN HET AANTAL VESTIGINGEN

In tabel 3.2 wordt duidelijk hoe het aantal vestigingen zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. In de periode 2004-2008 zijn er 2.206 vestigingen verwijderd en 4.405 vestigingen toegevoegd. Per saldo zijn er 2.199 vestigingen bijgekomen. De toegevoegde vestigingen zijn vooral kleine vestigingen, soms bedrijven aan huis.

In tabel 3.3 staat per sector het aantal nieuwe vestigingen in de gemeente en het aantal werkzame personen (wzp). De vestigingen zijn deels startende vestigingen en deels vestigingen die naar de gemeente zijn verhuisd of vestigingen ontstaan door splitsing.

De grootste bijdragen in het aantal nieuwe vestigingen in 2008 (opgenomen tussen 1 april 2007 en 1 april 2008) worden geleverd door de zakelijke dienstverlening, de handel (vooral de detailhandel) en de sector cultuur en recreatie. Relatief sterke groeiers zijn de bouw en in mindere mate de ICT-sector.

De nieuwe vestigingen in 2008 hebben samen een bijdrage aan de werkgelegenheid geleverd van (minimaal) 3.643 werkzame personen. Hier is de groei het grootst in de zakelijke dienstverlening en de sector gezondheidszorg/welzijn. Samen zorgen zij voor meer dan 50 procent van de nieuwe werkgelegenheid door de nieuwe vestigingen. De groei in de 'overige zakelijke dienstverlening' betreft vooral gedetacheerde medewerkers en de uitzendbranche.

Tabel 3.3 Opgenomen nieuwe vestigingen naar SBI, 2006-2008

		2006-2007		2007-2008	
		aantal 2006- 2007 vesti- gingen	wzp 2007- 2008 wzp	aantal 2007- 2008 vesti- gingen	wzp 2007- 2008 wzp
SBI	Omschrijving				
A	Landbouw	5	5	12	18
D	Industrie/Nuts	43	68	51	88
E	Nutsbedrijven	1	2	0	0
F	Bouw	76	119	111	159
G	Handel	181	792	263	591
50	Autohandel en -reparatie	17	110	23	25
51	Groothandel	39	93	56	178
52	Detailhandel	125	589	184	388
H	Horeca	34	152	72	323
I	Vervoer/communicatie	34	64	29	71
J	Financiële Instellingen	11	18	15	26
K	Zakelijke dienstverlening	417	1.018	552	1.062
70	Onroerend goed	24	37	19	25
71	Verhuur van transportmiddelen en overige roerende goederen	5	8	5	6
72	ICT	104	157	136	240
73	Speur en ontwikkelingswerk	13	21	5	6
74	Overige zakelijke dienstverlening	271	795	387	785
L	Overheid	2	106	2	102
M	Onderwijs	29	119	55	473
N	Gezondheid/welzijn	90	554	136	432
851/852	Gezondheid	55	154	91	121
853	Welzijn	35	400	45	311
O	Cultuur/recreatie	150	215	219	298
90	Milieudienstverlening	1	1	1	27
91	Belangenorganisaties	4	0	5	9
92	Cultuur, sport en recreatie	101	145	143	175
93	Overige dienstverlening	44	69	70	87
Totaal		1.073	3.232	1.517	3.643

Tabel 3.4 Ontwikkeling aantal vestigingen in kansrijke clusters, 2004-2008

	Aantal vestigingen					Ontwikkeling 2007-2008	
	2004	2005	2006	2007	2008	abs	pct
ICT	611	612	659	768	861	93	112,1
Life sciences	100	101	100	105	99	-6	94,3
Leisure	1.051	1.065	1.079	1.089	1.131	42	103,9
Energie en milieu	36	39	41	44	43	-1	97,7
Totaal kansrijke sectoren	1.798	1.817	1.879	2.006	2.034	128	101,4
Creatieve sector	1.091	1.113	1.132	1.206	1.300	94	107,8

Tabel 3.5 Pendelpercentage en aantallen per sector, april 2006-2008

	2006	2007	2008	2008
				abs
Landbouw	45,1%	36,5%	24,3%	50
Industrie en bouwnijverheid	55,0%	55,8%	55,8%	8.500
Handel en horeca	31,0%	33,5%	33,0%	7.050
Commerciële dienstverlening	52,3%	54,5%	52,8%	17.300
Niet-commerciële dienstverlening	49,4%	50,0%	49,9%	28.500
Totaal	47,7%	49,0%	48,4%	61.400
Uitzendkrachten	36,5%	30,8%	40,7%	2.250

AANTAL VESTIGINGEN IN DE KANSRIJKE CLUSTERS EN DE CREATIEVE SECTOR

De kansrijke clusters uit het Economisch Business Plan telden in het afgelopen jaar 128 nieuwe vestigingen (zie tabel 3.4). De grootste toename kende de ICT, hoewel in deze sector de werkgelegenheid is afgenomen. Dit betekent dat er in het afgelopen jaar veel kleine ICT-bedrijven zijn bijgekomen, terwijl grotere vestigingen zijn ingekrompen. Bij leisure gaat een toename van het aantal vestigingen gepaard met een toename in de werkgelegenheid. Het aantal vestigingen in de creatieve sector neemt ook gestaag toe.

3.2 WOON-WERKRELATIES

Van het totale aantal arbeidsplaatsen in de gemeente Groningen wordt een belangrijk deel bezet door inwoners van buiten de gemeente. Van de in Groningen gevestigde bedrijven woonden in 2008 61.400 medewerkers in vaste dienst buiten de gemeente Groningen. Ten opzichte van 2007 is dit een toename met ongeveer 600 personen. Door het grotere aantal arbeidsplaatsen ligt het pendelpercentage toch iets lager dan in voorgaande jaren: 48,4 procent. Oftewel: bijna de helft van de mensen die in Groningen werkt, woont buiten de gemeente. Het pendelpercentage ligt al jaren net onder de 50 procent. Het hoge pendelpercentage benadrukt de centrumpositie van de gemeente Groningen. Er zijn geen actuele cijfers bekend over de uitgaande pendel. In 2004 werkten volgens het CBS ongeveer 26.000 inwoners buiten de gemeente.

In tabel 3.5 is het pendelpercentage uitgesplitst naar sector. De pendel is verreweg het laagst bij de landbouw en handel en horeca. Binnen de landbouw gaat het meestal om boerenbedrijven aan huis. De horeca heeft het laagste pendelpercentage, 15 procent. In deze sector werken veel uitzendkrachten en parttimers. Binnen de handel is het pendelpercentage het laagst bij de detailhandel. In de niet-commerciële dienstverlening heeft cultuur en recreatie een laag pendelpercentage; hierin zijn veel kleine bedrijfjes aan huis te vinden. De bouw daarentegen kent een hoog pendelpercentage. Bij de bouw werkt een groot deel van de medewerkers niet op de locatie van de vestiging, maar op de bouwlocatie, vaak buiten de gemeente. De pendel bij de uitzendkrachten is laag en wisselt sterk. Het laatste jaar zijn er veel gedetacheerde krachten bijgekomen.

3.3 OMZET EN INVESTERINGEN

Helaas is het dit jaar niet mogelijk een representatief beeld te geven van de omzet en investeringen voor ondernemingen in de stad Groningen. De cijfers over omzet en investeringen werden tot 2008 gemonitord via de Erbo-enquête van de Kamer van Koophandel. In 2008 is de Kamer van Koophandel overgestapt op een nieuwe formule voor conjunctuuronderzoek, namelijk de Conjunctuurenquête Nederland (COEN). De monitoring vindt eens per kwartaal plaats. Het nadeel van de COEN is dat het moeilijker is de cijfers te verbijzonderen per regio, vanwege de lage aantallen. Er reageren onvoldoende bedrijven uit de stad om een representatief beeld te geven van de werkelijke situatie. Hieronder zal in worden gegaan op de landelijke gegevens. Ten slotte zal er in het kort de noordelijke situatie van het vierde kwartaal worden weergegeven.

Als gevolg van de kredietcrisis verkeert het Nederlandse bedrijfsleven sinds mei 2008 in onzekerheid. Hoewel de omzet en de productie in het laatste kwartaal van 2008 op peil blijven, zijn ondernemers bezorgd over de toekomst. Het aantal bedrijven dat in 2008 meer heeft geïnvesteerd, is groter dan het aantal bedrijven dat minder heeft geïnvesteerd. Het aandeel bedrijven met stijgende investeringen is wel teruggelopen ten opzichte van 2007. Toen stegen de investeringen bij 35 procent van de bedrijven, in 2008 gold dat nog voor 20 procent. Ook de omzetverwachtingen zijn teruggelopen. In 2007 verwachtte 39 procent van de bedrijven dat de omzet in het volgende jaar zou stijgen. Nu verwacht nog 33 procent van de bedrijven een omzettoename. In 2007 verwachtte 7 procent een daling van de omzet, in 2008 is dat 19 procent (bron: COEN, vierde kwartaal 2008). Van de marktsectoren is de bouwrijverheid het meest negatief over zijn investeringen.

Eind 2008 verwachtte 30,5 procent van de ondernemers in de stad Groningen een omzetstijging voor de komende drie maanden. Het merendeel, namelijk 59,2 procent, verwacht dat de omzet gelijk blijft. Wanneer een heel jaar vooruit wordt gekeken, verwacht 29,5 procent een omzetstijging. Ook is hun verwachting over de investeringen gevraagd. Ruim driekwart (77 procent) verwacht dat de investeringen op hetzelfde niveau blijven. Verder denkt 19,5 procent dat de investeringen gaan stijgen en 12,3 procent dat deze zullen dalen (bron: COEN, vierde kwartaal 2008).

Tabel 3.6 Nieuw ingeschreven bedrijven stad Groningen, 2004-2008

Jaartal	2004	2005	2006	2007	2008
Nieuwe inschrijvingen	1.180	1362	1538	1655	1.738

Bron: Kamer van Koophandel

3.4 STARTERS

In 2008 waren er in de stad Groningen 1.738 inschrijvingen van startende ondernemers, zo blijkt uit tabel 3.6. Dit is 83 meer dan in 2007. In totaal is het aantal starters in de periode 2004-2008 gestegen van 1.180 tot 1.738, oftewel met 68 procent. Deze cijfers maken duidelijk dat steeds meer mensen een eigen onderneming beginnen. Ondernemerschap wordt gezien als een uitdaging, maar ook een goede mogelijkheid om werk en privé beter met elkaar te combineren.

Uit de cijfers van de Kamer van Koophandel blijkt verder dat 14,8 procent van de starters behoort tot de adviessector, 17,3 procent tot de sector facilitaire diensten en 15 procent tot de persoonlijke diensten. Startende ondernemingen creëren werkgelegenheid. Gemiddeld komen er 5,37 banen voort uit nieuw opgericht bedrijven (bron: Actieplan Starters 2009).

In de provincie Groningen heeft ongeveer 11 procent van de starters een niet-Nederlandse achtergrond. In de stad Groningen is dit ongeveer 15 procent. In de stad Groningen is 39 procent van de starters jonger dan 30 jaar. Het opleidingsniveau van de starters is de afgelopen vijftien jaar veranderd. Destijds had 20 procent van de starters een hbo-opleiding of universitaire opleiding. Nu geldt dit voor 50 procent van de starters.

Startende ondernemers kunnen met hun vragen terecht bij het Bedrijvenloket. Het Bedrijvenloket ondersteunt en faciliteert de startende ondernemer en voorziet mensen die plannen hebben om voor zichzelf te beginnen, van de nodige informatie.

3.5 BEDRIJFSRUIMTE

Sinds enkele jaren daalt de uitgifte van bedrijventerreinen in de gemeente Groningen, zo blijkt uit figuur 3.1. Sinds 2005 is de belangrijkste oorzaak het beperkte aantal beschikbare locaties, vooral op gemengde bedrijventerreinen. Deze trend kan in 2009 worden omgeboogen door de start van de uitgifte op bedrijvenpark Westpoort. Binnenkort volgen bovendien Eemspoort fase 2b (2009) en Eemspoort Zuid (2010).

Tabel 3.7 Opgeleverde woningen in 2008

Type Woning	
Appartement	579
Vrijstaand	14
Eengezins rijwoning	440
Zelfstandige eenheid/studio	299
	1.332
Woning naar eigendomsverhouding	
Koop	681
Huur	651
	1.332
Woning naar prijsklasse	
Goedkoop	584
Middelduur	259
Duur	489
	1.332

Tabel 3.8 Key performance-indicatoren binnenstad

	2007	2008
Aantal bezoekers	31 miljoen	30 miljoen
Gemiddeld besteed bedrag	€ 31	€ 32
Winkelen primair doel	52 %	59 %
Verblijfsduur	87 minuten	85 minuten
Omzet	€ 967 miljoen	€ 954 miljoen
Vloerproductiviteit dagelijks	19.300	18.600
Vloerproductiviteit niet-dagelijks	7.300	7.200

Bron: Detailhandelsmonitor

De situatie op de Groningse kantorenmarkt is verder verbeterd. De opname, die in 2007 al hoog was met 44.400 m², is in 2008 toegenomen tot 62.700 m². Een van de redenen hiervoor is de gunstige economische ontwikkeling van de afgelopen jaren. De totale kantorenvoorraad is gedurende 2008 nauwelijks toegenomen (met 2.600 m²). In 2008 werd 123.000 m² kantoorruimte te koop of te huur aangeboden. Dit is 12.200 m² meer dan het aanbod eind 2007.

De huurprijzen voor eersteklas kantoorruimte zijn gestegen tot € 155 per m². Dit is mede het gevolg van de aantrekkende markt, vooral in het kwalitatief hoogwaardige segment. Opvallend is dat in Assen en Leeuwarden de huurprijzen net als Groningen stijgen, terwijl in Zwolle de prijzen stabiel blijven.

3.6 WONINGBOUW

In 2008 is de woningbouwdoelstelling van de gemeente (1.150 woningen) ruimschoots gehaald. In totaal zijn 1.332 woningen opgeleverd. Dit is het hoogste aantal sinds 1997. Het merendeel van de opgeleverde woningen is een appartement, maar ook zijn een aanzienlijk aantal rijwoningen en studio's aan de voorraad toegevoegd (zie tabel 3.7).

De verkoop van woningen is in 2008 gedaald. Er zijn nog geen 400 woningen verkocht, tegen 800 in 2007. In het laatste kwartaal van 2008 was een scherpe daling van de verkoop te zien. Afgezet tegen een langere periode viel deze terugval mee, maar door de wereldwijde economische crisis wordt rekening gehouden met een verdere daling.

In 2009 en 2010 wordt de woningbouwdoelstelling naar verwachting wel gehaald, maar voor 2011 wordt gevreesd voor een daling van het aantal opgeleverde woningen. Afhankelijk van het verdere verloop van de kredietcrisis gaan we in overleg met de markt na welke maatregelen we op lokaal niveau kunnen nemen om de woningmarkt te ondersteunen.

Bij de verkochte woningen in 2008 is de verhouding tussen appartementen en grondgebonden woningen, net als in voorgaande jaren, ongeveer 50:50. In het verleden is onvoldoende voorzien in de behoefte naar grondgebonden woningen. De komende jaren sluit de woningbouw meer

op deze veranderende vraag aan, dankzij de start van de woningbouw in Meerstad in 2009 en de nieuwe planvorming in het kader van de Intense Laagbouw. Daarnaast zorgen de woningbouwcorporaties voor meer flexibiliteit in het aanbod. Zij bieden de mogelijkheid om een koopwoning te huren.

Verspreid over de stad verrijzen nieuwe woontorens, zoals de Rokade in Corpus den Hoorn en het Dinkelpark in de Rivierenbuurt. In 2009 en de daaropvolgende jaren wordt ook de oplevering verwacht van de Kop van Oost aan de Sontweg, Marqant en Orion in Paddepoel-Zuid, de Liberté aan het Vrijheidsplein, de Abel Tasmantoren aan het Eemskanaal en de Stoker en Brander bij de Euroborg. Daarmee komen er in korte tijd een groot aantal gezichtsbepalende gebouwen bij in de stad.

Ook de wijkvernieuwing levert een groot aantal woningen op. In Paddepoel gaat het voornamelijk om nieuwbouw. In andere wijken worden op grote schaal woningen gerenoveerd, waarbij creatieve oplossingen worden toegepast. Voorbeelden zijn het Blauwe Dorp in het Oosterpark en Het Paleis (het voormalige scheikundige laboratorium) op het Cibogaterrein. Op andere plekken worden woningen gebouwd waaraan al jaren een structureel tekort is. Zo zijn in 2008 aan de Antillenstraat ruim 200 studio's voor jongeren geplaatst.

In 2009 verschijnt de gemeentelijke Woonvisie. Centraal hierin staat het verbeteren en versterken van de wijken, door het aantrekken van specifieke doelgroepen. Een hoogwaardige kwaliteit van het woonmilieu, met karakteristieke wijken, is daarbij het uitgangspunt. Een gevarieerd en kwalitatief hoogstaand woningaanbod is hiervoor noodzakelijk.

3.7 MARKTPOSITIE BINNENSTAD

DETAILHANDELSMONITOR

In januari 2009 is de traditionele detailhandelsmonitor in de stad gehouden. Elke jaar wordt op basis van enkele key performance indicatoren onderzocht hoe de stad functioneert.

De detailhandel merkt wel degelijk de gevolgen van de kredietcrisis, maar blijft voorsnog positief. De effecten van de crisis zijn vooral merkbaar in de non-foodsector (supermarkten). De maand januari is bij uitstek een rustige maand. Dat is dit jaar ook het geval. Opvallend is dat de bonbedragen afnemen in vergelijking met dezelfde maand vorig jaar. Desondanks verwacht een ruime meerderheid dat de detaillisten dat ze op korte termijn niet hoeven te bezuinigen op personeel. Wel houdt men kleinere voorraden aan. Ondanks de kredietcrisis is men per saldo redelijk positief over de te verwachte omzetonwikkeling in 2009.

Tabel 3.8 geeft een overzicht van de key performance indicatoren in 2007 en 2008. De tabel laat zien dat het sterke functioneren van de binnenstad zich in 2008 heeft doorgezet, maar wel op een iets lager niveau dan in het uitzonderlijk goede jaar 2007. De totale bestedingen in de binnenstad, oftewel de omzet, bedraagt € 954 miljoen. Dit is iets lager dan in 2007 (€ 954 miljoen), als gevolg van een minimale afname in de bestedingen van buiten de stad. Evenals in de voorgaande jaren behoudt Groningen zijn regionale en bovenregionale functie. In vergelijking met 2007 is de toevloeiing van buiten de stad weliswaar licht afgenomen, maar de percentages blijven hoog. Ook vertaald naar de omzet per vierkante meter werkvloeroppervlak (wvo), laat de binnenstad een hoge omzetprestatie zien, zij het iets minder dan in 2007. Dit wordt mede veroorzaakt door een toegenomen winkelaanbod.

De binnenstad wordt evenals in 2007 relatief lang bezocht en de bestedingen per consument zijn opnieuw licht toegenomen.

Het merendeel van de bezoekers (63 procent) zegt niets te missen in de stad. Meer dan de helft van de bezoekers die wel iets in de stad missen, wil meer kledingaanbod. Dit gaat om de formule Zara, om kleine boetiekjes en winkels specifiek gericht op mannen of vrouwen.

Tabel 4.1 Aantallen studenten op hogeschool en universiteit, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
eerstejaars					
hogeschool	5.441	5.786	6.242	6.599	6.809
universiteit	4.767	4.741	5.087	5.329	5.627
Totaal	10.208	10.527	11.329	11.928	12.436
ouderejaars					
hogeschool	13.803	14.641	15.155	15.962	16.678
universiteit	17.506	18.244	19.074	19.014	19.807
Totaal	31.309	32.885	34.229	34.976	36.485
totaal aantal studenten					
hogeschool	19.244	20.427	21.397	22.561	23.487
universiteit	22.273	22.985	24.161	24.343	25.434
Totaal	41.517	43.412	45.558	46.904	48.921

4.1 ARBEIDSMARKT EN BEROEPSONDERWIJS

Het afgelopen jaar is de economie bijna honderdtachtig graden gedraaid. De arbeidsmarkt is daardoor aanzienlijk veranderd en zal nog verder veranderen. Het aantal banen is afgenomen en zal nog verder afnemen aangezien veel bedrijven werktijdverkorting hebben aangevraagd. Toch is er in bepaalde sectoren nog krapte op de arbeidsmarkt. Goedopgeleide technisch geschoolde mensen zijn nog steeds moeilijk te vinden.

In tijden van recessie zijn ongeschoolde en laaggeschoolde werknemers altijd het eerst de dupe. De huidige economie stelt hogere eisen aan de werknemers en hun opleiding. Ook nu blijkt dat er een kwalitatief verschil bestaat tussen vraag en aanbod. Nog steeds is er sprake van krapte in de techniek, maar in andere sectoren is juist een overaanbod, zoals in de meer creatieve en sportieve richtingen. De arbeidsmarkt 'polariseert': er is meer hoger opgeleid werk en meer werk in de dienstverlening (zowel zakelijk als niet-commercieel, zoals zorg). Daarnaast blijft er vraag naar technisch geschoold personeel.

De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft ook de komende jaren prominent op onze agenda staan. Wij blijven onze aandacht richten op flexibiliteit, permanente bijscholing ('een leven lang leren'), het erkennen van verworven competenties (EVC) en een ondernemende houding. Onze aandachtspunten moeten er toe bijdragen dat de inwoners van Groningen economisch zelfstandig zijn, ook met een toenemende druk op de arbeidsmarkt.

4.2 STUDENTENSTAD

WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJS EN HOGER BEROEPS- ONDERWIJS

Groningen is een populaire studentenstad. De Rijksuniversiteit Groningen (wetenschappelijk onderwijs) en de Hanzehogeschool Groningen (hoger beroepsonderwijs) dragen bij aan een goede kennisinfrastructuur en aan de werkgelegenheid. Uit tabel 4.1 blijkt dat het aantal studenten jaarlijks toeneemt, zowel in het hoger beroepsonderwijs als in het wetenschappelijk onderwijs.

De tabellen 4.2 tot en met 4.7 tonen de aantallen studenten per sector en vakrichting/faculteit. Bij beide soorten onderwijs scoort de sector Overig het hoogst.

Aan de Hanzehogeschool zijn kleine veranderingen merkbaar. Het aantal studenten neemt toe, maar de studierichtingen Informatica, Welzijn en Onderwijs dalen. De grootste stijgers zijn de studierichtingen Bouwkunde / Civiele Techniek en Economie. Het aantal eerstejaarsstudenten van deze studierichtingen stijgt aanzienlijk (tabel 4.3). Wel moet bedacht worden dat de keuzes van de eerstejaars niet altijd overeenkomen met het verloop van de aantallen in de jaren erna. Ook zijn deze keuzes niet altijd een afspiegeling van de werkgelegenheidskansen.

Bij de Rijksuniversiteit Groningen heeft de faculteit der Letteren sinds jaar en dag de meeste studenten (tabel 4.7). De faculteit der Psychische, Pedagogische en Sociale Wetenschappen is de laatste jaren nummer twee. De grootste stijgers zijn de faculteiten Wiskunde en Natuurwetenschappen en Economie en Bedrijfskunde. De faculteit Ruimtelijke Wetenschappen is dit schooljaar licht gedaald. Het lijkt erop dat campagnes om meer technische en exacte studierichtingen te stimuleren, hun vruchten afwerpen.

Tabel 4.2 Aantallen studenten Hanzehogeschool per sector, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Sociale wetenschappen en welzijn	1.919	2.033	2.161	2.233	2.161
Life sciences en verzorging	2.911	3.218	3.512	3.724	3.830
Wiskunde, natuurkunde, bouwkunde en informatica	3.634	3.734	3.774	3.715	3.836
Economie en bedrijfskunde	2.530	2.559	2.608	2.788	3.006
Overig	8.250	8.883	9.342	10.101	10.654
Totaal	19.244	20.427	21.397	22.561	

Tabel 4.3 Aantallen eerstejaarsstudenten Hanzehogeschool per sector, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Sociale wetenschappen en welzijn	613	619	702	631	579
Life sciences en verzorging	953	1.033	1.057	1.107	1.138
Wiskunde, natuurkunde, bouwkunde en informatica	1.055	1.071	1.044	990	1.121
Economie en bedrijfskunde	528	599	729	791	820
Overig	2.267	2.464	2.710	3.080	3.151
Totaal	5.416	5.786	6.242	6.599	6.809

Tabel 4.4 Aantallen studenten Hanzehogeschool per vakrichting, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Welzijn	1.919	2.033	2.161	2.233	2.161
Medisch en verzorgend	2.749	3.035	3.281	3.444	3.542
Biologie en medisch laboratorium- onderzoek	162	183	231	280	288
Bouwkunde en civiele techniek	1.372	1.287	1.244	1.214	1.357
Informatica	1.537	1.651	1.721	1.694	1.633
Techniek	654	657	665	659	691
Chemie en milieu	121	139	144	148	155
Economie overig	1.661	1.684	1.743	1.933	2.103
Bedrijfseconomie en commerciële economie	869	875	865	855	903
Overige opleidingen	5.554	6.069	6.386	7.072	7.577
Onderwijs	1.538	1.625	1.646	1.681	1.633
Kunst en muziek	1.108	1.189	1.270	1.348	1.430
onbekend	0	0	40		14
Totaal	19.244	20.427	21.397	22.561	23.487

Tabel 4.5 Aantallen eerstejaarsstudenten Hanzehogeschool per vakrichting, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Sociale wetenschappen en welzijn					
Welzijn	613	619	702	631	579
Life sciences en verzorging					
Medisch en verzorgend	898	972	975	995	1.056
Biologie en medisch laboratoriumonderzoek	55	61	82	112	82
Wiskunde, natuurkunde, bouwkunde en informatica					
Bouwkunde en civiele techniek	334	342	330	364	446
Informatica	469	469	469	367	405
Techniek	212	209	200	219	232
Chemie en milieu	40	51	45	40	38
Economie en bedrijfskunde					
Economie overig	371	409	487	555	596
Bedrijfseconomie en commerciële economie	157	190	242	236	224
Overig					
Overige opleidingen	1.540	1.752	1.832	2.200	2.282
Onderwijs	485	446	517	516	485
Kunst en muziek	242	266	328	364	374
onbekend	0	0	33		10
Totaal	5.416	5.786	6.242	6.599	6.809

Tabel 4.6 Aantallen studenten Rijksuniversiteit Groningen per sector, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Sociale wetenschappen en welzijn	3.739	3.821	3.859	3.421	3.668
Life sciences en verzorging	2.428	2.678	2.903	3.495	3.548
Wiskunde, natuurkunde, bouwkunde en informatica	2.427	2.500	2.690	2.939	3.249
Economie en bedrijfskunde	4.936	4.559	5.057	4.998	5.274
Overig	8.665	9.247	9.652	9.490	9.695
Totaal	22.195	22.805	24.161	23.343	25.434

Tabel 4.7 Studenten Rijksuniversiteit Groningen per Faculteit, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap	49	38	35	29	30
Rechtsgeleerdheid	667	710	654	756	747
Medische Wetenschappen	537	508	429	546	547
Wiskunde en Natuurwetenschappen	547	490	663	716	782
Letteren	990	882	947	905	996
Economische Wetenschappen	465	479	429	1.244	1.342
Psychische, Pedagogische en Sociale Wetenschappen	847	772	920	903	987
Wijsbegeerte	37	36	46	50	55
Ruimtelijke Wetenschappen	162	177	194	173	141
Bedrijfskunde	560	649	765	--	--
Lerarenopleiding	0	0	5	7	
Totaal	4.861	4.741	5.087	5.329	5.627

Tabel 4.8 Aantallen leerlingen ROC's en AOC, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Voorbereidend beroeps- onderwijs	698	631	599	504	478
Beroepsbegeleidend onder- wijs/BBL	4.441	4.209	4.215	4.948	4.893
Beroepsopleidend onderwijs/ BOL	13.172	13.234	13.786	12.806	13.631
Totaal	18.311	18.074	18.600	18.258	19.002

Tabel 4.9 Aantallen leerlingen ROC's en AOC per sector, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Landbouw/groen/dierverzor- ging	978	997	1.001	991	979
Economie	5.841	5.873	5.921	6.216	6.335
Gezondheid/welzijn*	5.549	5.428	5.909	6.180	5.992
Techniek	5.245	5.145	5.161	5.367	5.218
Totaal	17.613	17.443	17.992	18.754	18.524

* inclusief Hanzehogeschool

Tabel 4.10 Aantallen leerlingen mbo per sector per school, 2004-2009

	'04-'05	'05-'06	'06-'07	'07-'08	'08-'09
Agrarisch					
AOC Terra	978	979	1.001	991	979
Economie					
Noorderpoortcollege*	4.488	4.638	4.703	5.126	5.066
ROC Menso Alting	163	140	133	133	149
Alfa-college	1.190	1.095	1.085	957	1.120
Gezondheid					
Noorderpoort	1.103	986	1.114	1.066	zie welzijn
ROC Menso Alting	172	145	152	165	164
Alfa-college	718	763	810	916	830
Welzijn					
Noorderpoortcollege	1.413	1.327	1.409	1.364	2.277
ROC Menso Alting	276	274	276	262	271
Alfa-college	1.687	1.815	2.038	2.286	2.326
Sosa / Hanzehogeschool	180	118	110	121	124
Techniek					
Noorderpoortcollege	3.502	3.390	3.331	3.437	3.130
Alfa-college	1.743	1.755	1.830	1.930	2.088

* inclusief artiesten

MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS

Het aantal leerlingen aan de Regionale Opleidingscentra (ROC's) in Groningen (inclusief AOC Terra) daalt voor het eerst sinds een aantal jaren. Deze daling geldt voor alle soorten opleidingen: deeltijd, voltijds en vbo (zie tabel 4.8). In het vbo (voorbereidend beroepsonderwijs) daalt het aantal leerlingen al sinds schooljaar 2004-2005.

Vorig schooljaar steeg nog het aantal leerlingen dat kiest voor leren en werken (beroepsbegeleidende leerweg, BBL), maar dit schooljaar is dat niet meer het geval. Ongetwijfeld heeft de huidige economische situatie hieraan bijgedragen. Het vinden van een betaalde baan is ook voor jongeren moeilijker geworden. Bovendien neemt het aantal leerlingen met meervoudige problematiek toe. Deze jongeren vinden slecht een baan omdat werkgevers de intensieve begeleiding die deze jongeren nodig hebben, niet kunnen geven.

Alle sectoren, behalve Economie, hebben dit schooljaar minder leerlingen. In het mbo legt de sector techniek het qua leerlingenaantallen nog steeds af tegen de sectoren economie en gezondheid/welzijn (tabel 4.9). Sinds 2006 tekent zich, door de oplevende economie, een tekort af op het gebied van technisch geschoold personeel. Deze ontwikkeling zet zich ook nu onverminderd door. Ondanks de slechte economie, zal het tekort aan jonge mensen met een technische en of exacte scholing de komende jaren toenemen. Het onderwijs wordt wel steeds creatiever in het stimuleren van jongeren om een technische opleiding te kiezen, een voorbeeld hiervan is het volgen van een opleiding met baangarantie of het mede financieren van het schoolgeld door het bedrijfsleven.

De ROC's zijn steeds vaker in gesprek met het bedrijfsleven om samen opleidingen te ontwikkelen. De ontwikkelingen in Noord-Groningen zijn hiervan goede voorbeelden; er ontstaan opleidingen voor de procesindustrie en de scheepvaart in of nabij de Eemshaven. Zo worden verwachte spanningen op de arbeidsmarkt gezamenlijk door het onderwijs en het bedrijfsleven bestreden.

De invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur in het mbo met ingang van 2008 brengt enkele grote veranderingen met zich mee, zowel voor het onderwijs als het bedrijfsleven. De snel veranderende kennismaat-

schappij van vandaag vraagt om een herziening van de taak en de positie van het beroepsonderwijs. De instellingen voor beroepsonderwijs ontwikkelen zich steeds meer tot kenniscentra die in nauwe samenwerking met de omgeving niet alleen kennis overdragen, maar ook ontwikkelen. Onderwijs wordt steeds meer praktijkgericht: leren in de beroepspraktijk. Tegenwoordig loopt elke leerling stage, ook leerlingen die geen beroepsopleiding volgen. Dit betekent dat de druk op de regionale arbeidsmarkt nog verder toeneemt; steeds meer leerlingen hebben een werk- of stageplek nodig om vaardigheden in de praktijk op te doen. Het bedrijfsleven wordt belangrijker in het vergaren van kennis.

Onderwijs en bedrijfsleven zullen dus nog meer moeten samenwerken. Bij een goede relatie levert dit win-winsituaties op. Jongeren worden beter voorbereid op een beroep. Doordat ze vroegtijdig in de beroepspraktijk actief zijn, verbetert hun beroepsbeeld en zullen zij bewuster kiezen. Hierdoor neemt het aantal voortijdig schoolverlaters af en komen de jongeren gemotiveerder op de werkvloer.

4.3 LEERPLICHT EN VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

GEMEENTELIJKE TAAK

De gemeente beschikt voor het handhaven van de leerplicht (dit betreft jongeren tot 16 jaar) over leerplichtambtenaren. Zij onderzoeken wat de reden is van de ongeoorloofde afwezigheid. Vervolgens maken zij met de leerling en de ouder(s) afspraken om ervoor te zorgen dat de leerling zo spoedig mogelijk weer naar school gaat.

Naast de leerplicht bestaat sinds schooljaar 2007/2008 de kwalificatieplicht. Deze uitbreiding van de leerplicht (voor jongeren van 17 tot jaar) is bedoeld om schooluitval van leerlingen tegen te gaan en leerlingen meer kansen te bieden op de arbeidsmarkt. De startkwalificatie geldt voor jongeren die de volledige leerplicht achter de rug hebben, maar nog niet 18 jaar zijn en nog geen startkwalificatie hebben gehaald. Zij moeten onderwijs blijven volgen totdat zij een diploma op minimaal mbo-niveau 2 hebben gehaald. Dit onderwijsniveau wordt gezien als het minimale

dat een jongere nodig heeft om een kans te maken op de arbeidsmarkt. Jongeren zonder startkwalificatie (of havo/vwo), vallen tot hun 23e jaar onder de aanpak van het RMC (Regionaal Meld Centrum).

Zowel bij de leerplichthandhaving als bij RMC wordt een maatwerkbenadering per school toegepast en ligt de nadruk op preventie. Deze nadruk is nog verder versterkt door het convenant dat de RMC-regio, scholen voor voortgezet onderwijs en het Rijk in mei 2008 hebben afgesloten om het voortijdig schoolverlaten terug te dringen ('Convenant-II'). Daarnaast is in het nieuwe schooljaar de actie voortgezet die gericht is op het in beeld krijgen van jongeren van 18 tot 23 jaar die niet werken of een opleiding volgen. Het doel is deze jongeren waar nodig toe te leiden naar een startkwalificatie.

Preventieproject

Net als in voorgaande jaren, is ook in schooljaar 2007/2008 het Preventieproject uitgevoerd. Hierbij worden de leerlingen die met een diploma uit het vmbo komen, begeleid in hun overstap naar het mbo. In het schooljaar 2007/2008 maakten 588 gediplomeerde leerlingen deze overstap. Hiervan waren 43 (7,3 procent) aan te merken als 'risico-overstappers'. Zij hebben bijvoorbeeld nog geen keuze gemaakt voor een vervolgopleiding of nog geen praktijkplaats gevonden voor de BBL-opleiding. Uiteindelijk zijn 42 van de 43 risico-overstappers doorgestroomd naar onderwijs; de andere leerling is doorverwezen naar zorg.

Brug tussen vmbo en mbo

Naast het Preventieproject heeft de afdeling Leerlingzaken in samenwerking met het Alfa-college en het Noorderpoortcollege in 2007 het project 'De Brug' ontwikkeld. Vmbo-leerlingen worden hierin een jaar lang intensief begeleid bij hun overstap naar het mbo. Voor dit project komen vmbo-leerlingen in aanmerking die geen stageplek hebben of minimale ondersteuning van thuis ontvangen. De leerling krijgt een of meerdere huisbezoeken van een personal coach, die samen met de ouders een zo reëel mogelijk beeld schetst van de mogelijkheden van de leerling. Vanaf januari 2007 werden 29 jongeren begeleid. Daarvan volgen nu 27 een vervolgopleiding. In 2008 is een tweede groep gestart.

Tabel 4.11 Ingeschreven leerplichtige leerlingen 5 t/m 17 jaar, peildatum 1 oktober 2007

Onderwijstype	aantal	pct
Basisonderwijs	11.551	60,0%
Speciaal onderwijs	1.463	7,6%
Voortgezet onderwijs	5.852	30,4%
ROC/AOC	365	1,9%
Overig*	22	0,1%
Totaal	19.253	100%

* Staat ingeschreven op: Medisch kinderdagverblijf, onderwijs buiten Groningen of onderwijs in het buitenland.

Tabel 4.12 Voortijdig schoolverlaters in leeftijdsgroep 12-23 jaar

Schooljaar	Jongeren 12-23 jaar		Voortijdig schoolverlaters	
	aantal		aantal	pct
2003/2004	31.557		1.270	4,0%
2004/2005	31.680		1.224	3,9%
2005/2006	31.943		1.273	3,9%
2006/2007	33.060		1.077	3,3%
2007/2008	34.349		928	2,7%

Tabel 4.13 Herplaatste voortijdig schoolverlaters 12-23 jaar, periode 2002-2007

Schooljaar	Voortijdig schoolverlaters		Herplaatsten	
	abs		abs	pct
2003/2004	1.270		834	65,7%
2004/2005	1.224		935	76,4%
2005/2006	1.273		1.034	81,2%
2006/2007	1.077		914	84,4%
2007/2008	928		809	87,3%

Tabel 4.14 Meldingen verzuim naar etniciteit

Etniciteit	2006/2007				2007/2008		
	Leerplichtigen ¹	Verzuimers ²		Leerplichtigen ¹	Verzuimers ²		
		aantal	aantal pct		aantal	aantal pct	
Arubaans / Antilliaans	625	35	5,6%	633	36	5,7%	
Marokkaans	246	9	3,6%	251	5	2,0%	
Surinaams	614	32	5,2%	597	27	4,5%	
Turks	238	13	5,5%	248	13	5,2%	
Nederlands	14.351	222	1,5%	14.472	240	1,7%	
Uit overige Westerse landen ³	1.294	115	8,9%	1.513	123	8,1%	
Uit niet-Westerse landen ⁴	1.759	63	3,6%	1.539	78	5,1%	
Totaal	19127	489	2,6%	19.253	522	2,7%	

1 Bron: DIA, afdeling basisregistratie.

2 Totaal van absoluut en relatief verzuim, exclusief het onderhanden werk.

3 Jongeren afkomstig uit Noord-Amerika, Europa (exclusief Nederland) en Oceanië.

4 Jongeren afkomstig uit Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

KERNCIJFERS

Aantal leerplichtigen

Op 1 oktober 2007 stonden er 19.253 leerplichtige leerlingen ingeschreven in het leerlingregistratiesysteem (zie tabel 4.11). Het merendeel volgt het basisonderwijs.

Voortijdig schoolverlaters in de leeftijdsgroep van 12 tot 23 jaar

In het schooljaar 2007/2008 waren er in totaal 34.349 jongeren van 12 tot 23 jaar in de stad ingeschreven (zie tabel 4.12). De stijging van het aantal jongeren, die al zichtbaar was in het schooljaar 2006/2007, zet zich door. Tegelijk daalt het aantal voortijdig schoolverlaters, en daarmee ook het aandeel voortijdig schoolverlaters in de groep. In het schooljaar 2007/2008 is het percentage voortijdig schoolverlaters gezakt naar 2,7 procent. De doelstelling in de Sociale Pijler om in 2010 het percentage terug te brengen naar 4,5 procent, is ook dit jaar bereikt.

Herplaatste jongeren

De daling van het aantal voortijdig schoolverlaters en de stijging van de herplaatsingen kunnen grotendeels worden toegeschreven aan de extra maatregelen die zijn genomen in het kader van 'Aanval op uitval' en het Convenant I. Bij deze maatregelen lag een grote nadruk op preventie. Van de schoolverlaters is 87,3 procent herplaatst in het onderwijs of in een leer-werktraject. Dit is een stijging ten opzichte van voorgaande jaren.

Verzuim naar etniciteit

Het verzuim per etnische groep (het totaal van absoluut en relatief verzuim) blijft vrij constant (zie tabel 4.14). Vanwege de relatief kleine aantallen is het percentage verzuim onder Marokkaanse en Surinaamse jongeren sterk gedaald.

ONTWIKKELINGEN

De bestandsvergelijking tussen Leerlingzaken/RMC, het GBA en de IB-Groep is voortgezet. Hoewel deze vergelijking nog niet is afgerond, komt er steeds meer zicht op de omvang van de groep jongeren van 12 tot 23 jaar in Groningen zonder startkwalificatie. Er is een begin gemaakt met het plaatsen van deze jongeren in het onderwijs of een leer-/werktraject.

Sinds september 2008 kunnen scholen in het voortgezet onderwijs en mbo het verzuim melden via het landelijke één-loketportal van het Ministerie van OCW en de IB-Groep. De melding komt direct terecht bij de woongemeente of de uitvoerende organisatie (bijvoorbeeld RMC). Het verwachte voordeel is dat scholen, mede door de landelijke aandacht voor het probleem, het verzuim sneller melden. Bovendien ontstaat er een bestand met uniforme gegevens, waardoor vergelijking eenvoudiger wordt. In de rapportages zal dit in de toekomst zichtbaar kunnen worden gemaakt.

In de gemeente Groningen voert de afdeling Leerlingzaken de RMC-functie uit. Zij doet dit op basis van de RMC-wetgeving, de convenanten die zijn gesloten tussen het Ministerie van OCW, de scholen en de RMC-regio Centraal en Westelijk Groningen, het Plan van aanpak 'Perspectief in 03' (regio C+W Groningen), het 'Plan van aanpak bestrijding voortijdig schoolverlaten in de provincie Groningen' en het 'Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten 2008-2011 in de gemeente Groningen'. Hiermee wordt duidelijk dat de RMC-functie er een is van samenwerking tussen verschillende partijen. De intentie bestaat om het voortijdig schoolverlaten provinciebreed aan te pakken en daarmee de kwaliteit van het arbeidspotentieel, vooral bij jongeren, te vergroten.

Uitgave

Gemeente Groningen
mei 2009

Aan deze uitgave werkten mee

Dienst Informatie en Administratie (DIA), Bureau Statistiek en Onderzoek
Dienst Sociale Zaken en Werk (SOZAWE), Bureau Onderzoek
Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken (RO/EZ), afdeling EZ
Dienst Onderwijs Cultuur Sport Welzijn (OCSW)

Tekstredactie

Brouwer communiceert, Groningen

Fotografie omslag

Harold Koopmans, Groningen

Fotografie binnenwerk

RO/EZ e.a.

Vormgeving

Extra Bold, Groningen

Contact

Bedrijvenloket Gemeente Groningen
Postbus 7081
9701 JB Groningen
Telefoon (050) 367 86 68
Fax (050) 367 86 51
bedrijvenloket@roez.groningen.nl
www.ondernemen.groningen.nl

